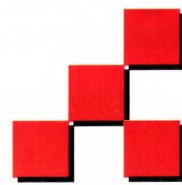

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA VII.

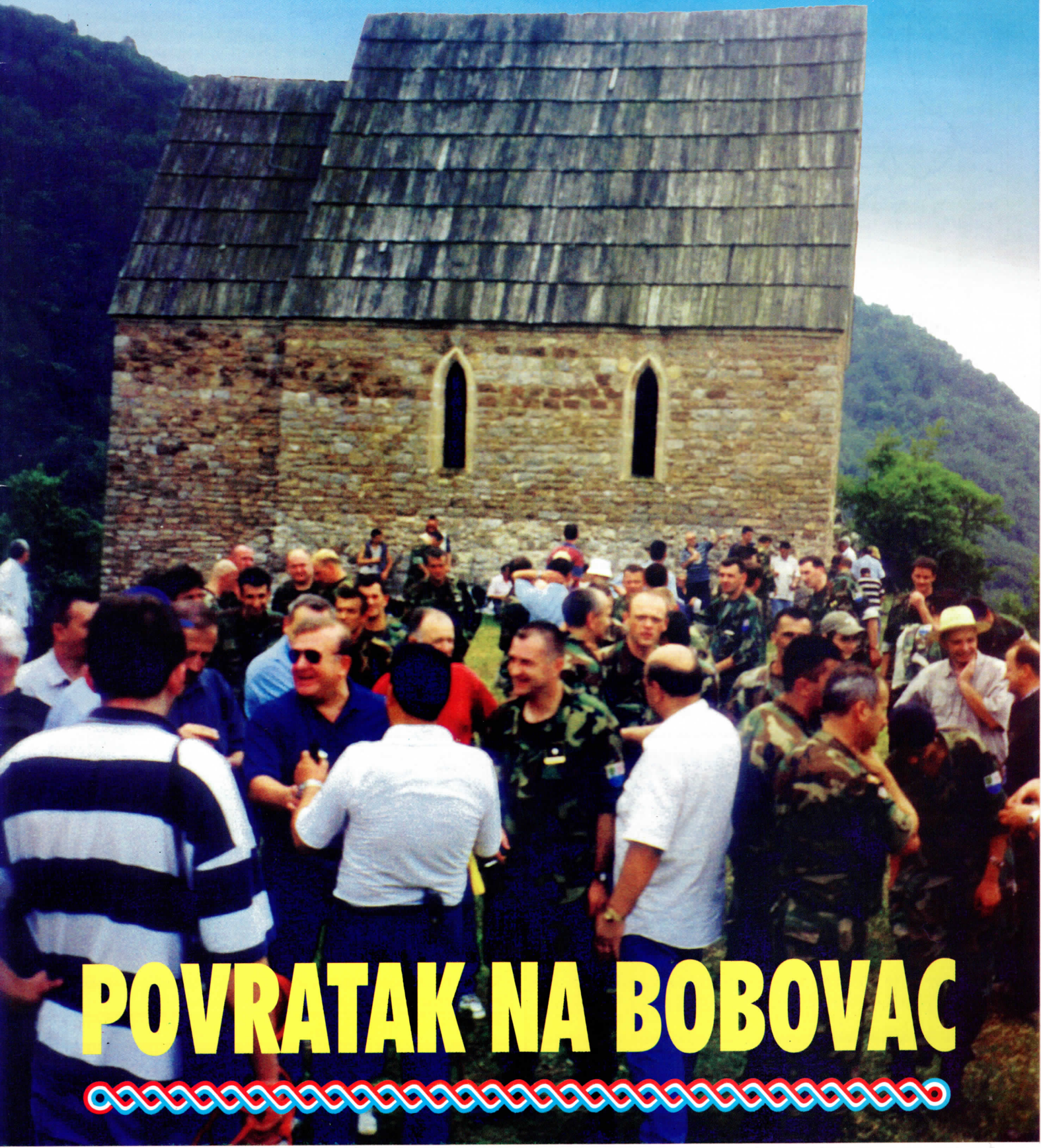
BROJ 79-80

VAREŠ

SRPANJ-KOLOVOZ 2001.

Cijena 1 KM • 4 Kn

Za inozemstvo 2 DEM

POVRATAK NA BOBOVAC

IZMEĐU DVA BROJA

Vidjeti Slobodana Miloševića u Haagu bio je san mnogih patnika s područja bivše Jugoslavije. Neočekivano ga dosanjao baš na Vidovdan, pravoslavni blagdan, kada je i počeo Miloševićev uspon prije 12 godina. Ne smeta nikome ni što je u pozadini milijunski transfer, kao u svijetu nogometnih zvijezda, tako da će Srbija na voždovu prelasku iz Beograda u Haag zaista profitirati. No, vožd se i nakon pada, na prvom pojavljivanju pred svjetskom javnošću u poziciji uznika, nije bitno promijenio, nego navalio blamirati inače komplicirane i preuzvišene haaške suce. Odmah zatim po raznim je medijima u nas, a i vani (prvi

je počeo britanski *Observer*), nastala hajka za **Karadžićem** za kojeg se predviđa da poprima izgled (ali ne i dušu) kaluđera. Među raznim špekulacijama po tisku povlači se i provjerena informacija da su specijalci britanskoga SAS-a ipak nešto mrljali oko Karadžićeva uhićenja i imali dvojicu ranjenih. Kad će oni doista i kakvu će iščačkati mečku iz istočnobosanske šume, ostaje nam vidjeti.

No, haaško je težište odmah po utamničenju Miloševića prebačeno na susjednu Hrvatsku. U Zagreb su stigle dvije optužnice. Jedna tereti **Rahima Ademija**, podrijetlom Albanca, koji će se dobrovoljno predati Sudu, a druga karizmatičnog

Antu Gotovinu, legionara koji ni ne pomišlja na predaju. I dok hrvatski generali pune novinske stupce, kod nas u BiH, u moru umirovljenih generala, onih poslije bitke, vlada nešto drukčija situacija.

Budući da (još) nitko nije dobio haašku pozivnicu i nema ga u tisku, a ufajući se i dalje u krive aršine tužiteljice **Carle del Ponte**, oni pišu knjige i prave promocije. Uostalom, kad to radi jedan pravi general, **Wesley Clark**, mogu i oni...

Poglavlje o stanju u hrvatskoj komponenti Vojske FBiH napokon možemo zatvoriti citirajući jednoga njezina pripadnika koji je prokužio igru i veli: "Sam pao, sam se udario. Bilo bi i – sam se raspustio!". Poslije je viđen u nekom počasnom stroju pred ministrom.

Nego, naša je državna vlada, tj. Vijeće ministara BiH, došla u pitanje. Predsjedavajući **Božidar Matić** podnio je ostavku zbog neusvajanja Izbornog zakona i pobunio se zbog nekih postupaka SDP-a, no stvar će se izgladiti tako što će novi predsjedavajući – nakon vrlo važnih konzultacija sa svojom obitelji – postati **Zlatko Lagumdžija**, inače ministar vanjskih poslova BiH i predsjednik SDP-a BiH. Tako SDP neće više biti prozivan, a s Izbornim zakonom što bude. Idemo odmah do naše kantonalne Vlade, s čijim premijerom **Hamdijom Kulovićem** također ima problema. Napravio razdor u Stranci za BiH. A onaj jedan ministar kojeg je Vareš tamo dao, kandidat te stranke, **Alija Gogić**, otpušten je s posla zbog nikakvih rezultata rada.

Tko ima novca, taj ode od ovih problema bar malo na odmor, dolje negdje na more.

Mi za trenutak idemo, bez zastavljanja, prijeći Jadran i zadubiti se malo i u svjetske probleme. Sum-

mit G8, koji okuplja čelnike sedam industrijski najrazvijenijih zemalja i Rusije, održan je uz dosad neviđene sukobe antiglobalista i policije, a središte Genove izgledalo je kao ratom poharano mjesto. Nakon trodnevnih razgovora u dijelu grada koji je kao kakvu utvrdu štitilo 20.000 policajaca, svjetski se lideri nisu uspjeli sporazumjeti u vezi s jednom od glavnih tema razgovora – globalnim zatopljanjem, niti su u završnoj izjavi igdje spomenuli američki proturaketni štit, kojemu se protive Rusija i mnoge druge zemlje. Makar američki pokusi s raketnim štitom izgledali uspješni i, u pogledu neke sitnije opasnosti iz svemira, općekorisni, tom demonstracijom, kao i ponovnim odbijanjem ratificiranja Protokola iz Kyota, koji bi navodno ugrozio američku ekonomiju – najjaču na svijetu – Amerika pokazuje da je sila koja nema pandana. A ni pardona. Zatopljanje će kao posljedica ostati svima, nesumnjivo i nama koji sa SAD-om nemamo ništa, osim neke rodbine tamo. Međutim, ako je itko u jednome od proteklih dana navijao za bilo kakvo zatopljanje, onda su to Potočani zarad svoga susreta na Vranjkovcima. No, od ove je prevrtljive klime naša općina ionako već dosta izvukla: pet sunčanih dana za manifestaciju "Vareško ljeto". Malo smo se pritom kulturno uzdizali na uspjele književnoj večeri **Željka Ivankovića**, a prije toga na povijesnom satu vremena na tvrdom Bobovcu, kojemu su mnogi kao i nama davno otpjevali *requiem*. "Vareško ljeto" malo je na koncu uprskala kiša, ali i neki naglašeno folklorni sadržaji. Primiću se i oni naši tradicionalni susreti svud po vareškoj okolici, a s njima, valjda, više sunca i lijepih dana.

IZ ŽUPNIH MATICA

VAREŠ

Kršteni: Anđelina Jozeljić (Anđelka i Slađane), Eva Vidović (Božidara i Karnele), Marko i Gordan Selak (Rafaela i Darije), Ana-Lea Driženčić (Mladena i Željke), Andrea Zubonja (Marijana i Vedrala).

Vjenčani: Davor Jazić i Sanja Marijančević, Saša Božić i Davorka Čolić, Darko Pavlić i Danijela Terzić.

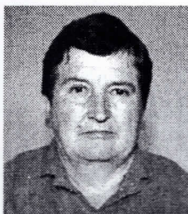
Umrli: Vinko Bogeljić (1944.), Ana Dugonjić rođ. Pavlović (1920.), Gabrijel Ružić (1929.), Mato Brkić Lukić (1927.).

Bobovac je financijski potpomogao **Mato Josipović**, prvi povratnik u Semizovu Ponikvu, na čemu mu uredništvo toplo zahvaljuje.

IN MEMORIAM

Ovih se dana navršavaju dva mjeseca od prerane smrti naše drage supruge, majke, bake, kćerke i sestre

BERNARDICE KRIŠTIĆ
rođ. **MATANOVIĆ**
(16. VIII. 1939. – 5. VI. 2001.)

Tvoja nas je smrt ispunila tugom i boli, ali i uspomenama i sjećanjima na sve one trenutke dobrote, pažnje i ljubavi kojom si nas obasipala. Tužni smo jer smo te prerano izgubili.

Neka ti je vječna slava!

Suprug Marko, djeca Dragan, Mario, Vesna i Mladenka s obiteljima, majka, braća i sestre

Fotografija na omotu: **M. Marijanović**

PUT VAREŠ – PODKAMENSKO U PRVOM PLANU

Konkretizirajući dogovor postignut u Tuzli, o čemu smo pisali u prošlom broju Bobovca, u Vijaci je 23. lipnja 2001. g. održan sastanak na temu izgradnje i održavanja regionalnog puta 444a Vareš – Podkamenko. Sastanku su, između ostalih, nazočili: predsjednik Tuzlanskog kantona **Selim Bešliagić**, predsjednik Zeničko-dobojskog kantona **Mugdin Herceg**, predsjednik Vlade Zeničko-dobojskog kantona **Hamdija Kulović**, ministar gospodarstva u Vladi Zeničko-dobojskog kantona **Drago Vrbić**, direktor federalne Agencije za privatizaciju **Rešad Žutić**, načelnik općine Vareš **Hamdo Fatić** i njegov zamjenik **Čedomir Jelić**, načelnik općine Olovo **Alija Smajić**, predsjedavajući Općinskog vijeća Vareš **Josip Malbašić**, pomoćnik ministra za trezor u Vijeću ministara BiH **Milenko Lekić**, direktori važnijih vareških i olovskih poduzeća, predsjednik Mjesne zajednice Vijaka **Zdravko Marošević**, te vijački župnik **fra Juro Aščić**.

O tehničkim podacima i procijenjenim troškovima gradnje puta po dionicama nazočne je upoznao **Pavao Vidović**. Ukupna dužina puta je 22.758 metara, a troškovi izgradnje, uključujući i polaganje asfalta, oko 6.600.000 KM.

Mugdin Herceg i **Hamdija Kulović** su podržali inicijativu za gradnju asfaltne prometnice izrazivši mišljenje da se radi o ozbiljnu projektu koji bi trebala poduprijeti i Vlada Federacije BiH. Posebnu pozornost izazvalo je izlaganje **Selima Bešliagića**. On je naglasio svoju emotivnu vezanost za Vijaku, još od vremena kad je kroz nju prolazio put spasa za tuzlansku regiju. **Bešliagić** je, kao najdosljedniji zagovornik gradnje suvremenog puta, svo-

jim kolegama iz Zeničko-dobojskog kantona predložio da mjerodavna tijela dvaju kantona dogovorno preciziraju daljnje aktivnosti.

Ako je suditi po na kraju usvojenim zaključcima, realno je očekivati da ovaj sastanak u dogledno vrijeme urodi konkretnim rezultatima na terenu.

OSMA SJEDNICA OPĆINSKOG VIJEĆA

Osma sjednica Općinskog vijeća, održana 27. i 29. lipnja, na dnevnom je redu imala 14 točaka. Nakon donošenja Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o općinskim komunalnim pristojbama, vijećnici su prihvatili i Informaciju o provedbi imovinskih zakona, ali uz nekoliko primjedbi i uz zaključak da do naredne sjednice treba pripremiti cjelovito izvješće o dosadašnjoj obnovi. Usvojena je i Informacija o poslovanju gospodarskih subjekata u 2000. godini uz zaključak da se za narednu sjednicu sačini izvješće o procesu privatizacije na području vareške općine, te da općinski načelnik inzistira kod mjerodavnih agencija da se proces privatizacije ubrza za tvrtke s našeg područja. Vijećnici su usvojili i Izvješće o radu JPU "Dječji vrtić" te Izvješće o radu Profesionalnog vatrogasnog voda (oba za 2000. godinu), ali su odbili usvojiti Informaciju o radu Općinskog tužiteljstva Vareš za 2000. godinu.

Nakon duže diskusije vijećnici su izabrali članove Komisije za kontrolu raspolaganja slobodnim stambenim fondom uz sugestiju da Komisija odmah počne s radom.

CRS-ova POTPORA ŠKOLSTVU

U prostorijama Mješovite srednje škole "Nordbat 2" u Varešu, 29. lipnja održana je završna manifestacija američke nevladine humanitarne udruge CRS te Vijeća škola i roditelja iz Vareša i Vareš Majdana.

Program manifestacije sastojao se od dva dijela: izložbe radova (kreativne radionice) i priredbe. Izložba radova bila je prodajnog karaktera, a u zabavnom dijelu manifestacije nastupili su plesna skupina "Bombastic" i sudionici festivala "Djeca pjevaju hitove". Ova manifestacija uslijedila je kao rezultat rada Vijeća, a za primarni cilj imala je druženje i zabavu. Inače, suradnja CRS-a i Vijeća škola i roditelja traje od školske 1999./2000. godine, a samo tijekom ove školske godine CRS je u svoje aktivnosti (za sve tri škole na području grada) uložio oko 16.000 USD.

LJETNA ŠKOLA ENGLESKOG JEZIKA

U Varešu je koncem lipnja počela s radom Ljetna škola engleskog jezika. Njezin je organizator američka nevladina humanitarna organizacija CRS, a predavači su studenti sveučilišta u Denveru (SAD). Inače, za ovaj vid izobrazbe vlada veliko zanimanje, što ilustrira i podatak da škola broji oko 180 polaznika. Uglavnom se radi o učenicima MSŠ "Nordbat 2" u Varešu te učenicima završnih razreda OŠ "Vareš". Za pet tjedana koliko traje ljetna škola njezini će polaznici imati i sportske sadržaje te obrazovanje iz likovne kulture.

POMOĆ VIJAČANIMA IZ NIZOZEMSKJE

Koncem lipnja u Vijaku je pristigla pošiljka humanitarne pomoći iz Nizozemske. Pomoć su skupili i njezin prijevoz organizirali naši prognanici koji danas žive u toj zemlji.

Vrijedna pošiljka u kojoj je bilo dosta odjeće, obuće i namještaja dobro će doći starim i novim povratnicima u vijačku župu, pa oni i ovim putem zahvaljuju svima koji su na bilo koji način sudjelovali u spomenutoj akciji.

PREZENTACIJA WEB STRANICE

U velikoj sali općinske zgrade 4. srpnja je održana prezentacija web stranice čiji je službeni vlasnik općina Vareš. Adresa stranice bit će www.vares.ba, a na njoj će se moći pronaći podaci o našoj povijesti, kulturi, radu općinskog organa uprave i sl. Posebna će pozornost biti posvećena vareškom gospodar-

stvu što bi ga trebalo približiti inozemnim gospodarstvenicima i potencijalnim ulagačima.

DRAGO DRAGIČEVIĆ NA PRŽIĆIMA

Na temelju zapovijedi federalnog ministra obrane **Mije Anića**, Pržić je 9. srpnja posjetio glavni inspektor obrane Vojske Federacije BiH **Drago Dragičević** sa zadaćom da izvrši uvid u stanje Odjela za obranu Vareš – Pržići. Tom su prigodom uposlenima u Odjelu obrane dane određene instrukcije kako bi im se olakšalo obavljanje redovnih poslova. Tijekom inspeksijskog nadzora izvršene su i stanovite korekcije te određeni rokovi za otklanjanje uočenih nedostataka, kako bi sustav obrane funkcionirao sukladno važećim propisima i pravilima profesionalnog odnosa u Vojsci Federacije BiH.

IZNIMNO USPJEŠNO "VAREŠKO LJETO"

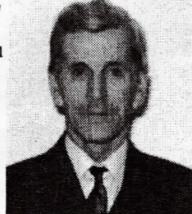
Ove godine je u Varešu prvi puta organizirana kulturno-zabavna manifestacija "Vareško ljeto". Tu je manifestaciju 14. srpnja svečano otvorio općinski načelnik **Hamdo Fatić**. "Vareško ljeto 2001." za cilj je imalo njegovanje i afirmiranje naše bogate prošlosti kao simbioze različitosti i zajedništva, te težnju da se u duhu vareške prošlosti kreira i naša budućnost. U sklopu ove manifestacije postavljena je izložba slika vareških slikara: **Borke Dodik**, **Hilde Dugonjić-Mijatović**, **Zlatka Filipovića**, **Zorana Mijatovića** i **Dubravka Tokmačića**, potom zavičajna zbirka koja uglavnom govori o starom gradu Bobovcu, te izložba narodnih nošnji našeg kraja. Upriličena je i književna večer proslavljenog vareškog pisca **Željka Ivankovića**. Na pozornici postavljenoj na platou ispred OŠ "Vareš" održani su tehnopartyji, rock-koncerti, večeri narodne glazbe i sevdalinki te modna revija, a veliku je pozornost privuklo i ljetno kino na otvorenom. Na sportskim igralištima organizirani su turniri u malom nogometu i košarci, a održan je i šahovski turnir.

"Vareško ljeto 2001." trajalo je do 22. srpnja i pritom okupilo golem broj sudionika i gostiju. Velika većina Varešana je veoma ugodno iznenađena ponudjenim sadržajima i neočekivanim "osvježanjem" za vrelih srpanjskih dana i noći, pa se iskreno nadaju da će "Vareško ljeto" biti organizirano i narednih godina.

TUŽNO SJEĆANJE

Dana 8. VIII. 2001. navršavaju se tri, a 28. VIII. 2001. dvanaest godina od smrti naših roditelja

ANE I MARKA JARČEVIĆ

Dragi naši roditelji, s ljubavlju i poštovanjem čuvat ćemo uspomenu na Vas, na Vašu dobrotu i pažnju koju ste nam nesebično poklanjali. Vaša prisutnost u nama daje nam mir, sklad i unutarnje svjetlo. Hvala Vam!

Vaši najmiliji: kći Katarina te sinovi Vladimir i Bono s obiteljima

ZAŠTO BOBOVAC?!

Isto ovo pitanje postavljeno je, i pronađeno je tada više odgovora na njega, na drugoj stranici prvoga broja našeg mjesečnika, nositelja toga slavnog imena, koji je pred vama, evo, osamdeseti put. No, došlo je vrijeme da se to pitanje, i to pred širim auditorijem, postavi upravo na licu mjesta, na bobovačkim zidinama. I bi postavljeno.

Piše **Neven S.**

Vojnici, čije su maskirne odore dok su radili na raščišćavanju grobne kapele na Bobovcu doslovce posivjele od prašine sasušenoga ovčjeg izmeta, nisu gubili smisao za humor.

– Što ćemo, zapovjedniče, ako naidemo na kakav ćup s blagom? – glasilo je pitanje.

– Sve što nađeš, tvoje je – čuo se odgovor.

Eto, kažu za onoga tko uspije sanjati neko đubrivo da će se domoći blaga ili kakvih novaca, međutim, ovi momci, pripadnici Vojске Federacije BiH, ako jesu u šali maštali o pronalasku neke dragocjenosti, u stvarnosti su naišli upravo na suprotno. Na naslage đubriva.

Baš na mjestu gdje su, do otkrivanja njihovih posmrtnih ostataka i premještanja u Zemaljski muzej u Sarajevu, počivali bosanski kraljevi. No, ne smije se smetnuti s uma da jedna golema dragocjenost leži u samom Bobovcu. Zapaziti će to aktualni ministar obrane Federacije BiH **Mijo Anić** rekavši kako bi neke zemlje koje ga nemaju rado izmislile jedno ovakvo mjesto.

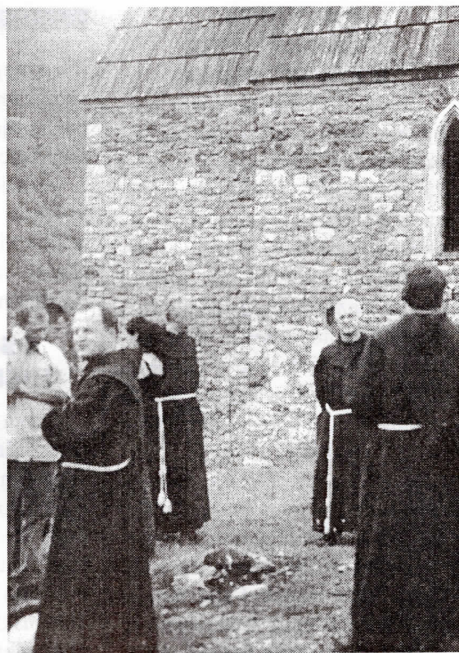
Ministar Anić zapravo je i najzaslužniji za pokretanje akcije na

uređivanju lokaliteta staroga grada Bobovca i za njegovu reafirmaciju. Naime, nakon onoga pompozno okupljanja i misnog slavlja na Bobovcu u kolovozu 1992., stari je grad ostao prepušten vegetaciji, vandalima i sam sebi. Profesionalni čuvar, iz Kučukovića, po prezimenu **Crepulja**, u međuvremenu je umro, a nove vlasti, koje su sebe rado nazivale probosanskim, nisu ni pokušale zaštititi to kulturno mjesto. Ali jesu zato pohitali postaviti kod Kule na Visu povelik jarbol i izvjesiti na njega *liljane*. To je, valjda, trebao biti znak ponovnoga osvajanja Bobovca. Dužnosnici SDA išli su se ondje nakon pada Vareša slavodobitno fotografirati, a samu je zastavu naposljetku potrgao vjetar. Treba dakle raspolagati i ovim faktima kad je u pitanju doživljavanje i poimanje ovoga mjesta.

RADOVI U TRI FAZE

Naš istaknuti povjesničar **prof. dr. Dubravko Lovrenović** oduševljeno je prihvatio inicijativu i pomoć u radnoj snazi ponudenu od ministra Anića. Nepokolebljivi je Anić prethodno sam išao obilaziti Bobovac. Po najvećem pljusk. Nekoliko dana kasnije na Bobovac

je upućena skupina stručnjaka iz Zavoda za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnoga naslijeđa BiH: **arch. dr. Sabira Husedžinović**, **dipl. ing. arch. Aleksandar Ninković** i povjesničarka umjetnosti **Nataša Šahinović**. Rad na uređenju okoliša i konzervaciji ostataka Bobovca zamišljen je u tri faze, od kojih je prva već realizirana. Pripadnici federalne vojske dosad su očistili interijer grobne kapele, uredili pristupe i oslobodili zidine, osobito kraljevske dvore, iz zagrljaja bujnoga grmlja. Dalje je predviđeno projektom Zavoda da se najvažniji lokaliteti označe i opišu na pločama prikladne veličine koje bi se učvrstile, najvjerojatnije na tlu, i mogle odolijevati vremenskim utjecajima, ali nitko nije siguran hoće li izbjeći vandalizmu. U radove treba ubrojiti i krpljenje krova na kapeli s kojeg je netko ciljano otkinuo određen broj dasčica i omogućio prokišnjavanje. Postoji razmišljanje da se unutar kapele postavi maketa bivšega stolnoga grada, ili čak da se taj interijer pretvori u galeriju, što podrazumijeva

Na Bobovcu je bila franjevačka palača

pravljenje novih vrata, te da se ona osiguraju od provale. Ono što je izvjesno, u trećoj fazi pristupit će se konzervaciji gradskih bedema od kojih je većina poodmakla u urušavanju. Kako će i dalje najviše vojnici raditi na obnavljanju gradskog kompleksa, najavljeno je da će se oni na Bobovcu ulogoriti, s namjerom da ostanu do kasne jeseni.

Inače, kad je u pitanju restauracija i konzervacija Bobovca, koja je prethodni put vršena sedamdesetih godina, uz nju se s velikim poštovanjem stručnoga dijela javnosti spominje ime znanstvenika i istraživača, pokojnoga **Pave Andelića**.

PRAVO PITANJE NA PRAVOME MJESTU

U povodu otpočinjanja radova na Bobovcu, a s ciljem da sve preraste u redovno okupljanje jedanput godišnje, na lokalitetu Crkvice na Bobovcu u subotu 7. srpnja održan je sat povijesti. Čas istorije, prenosi su neki od brojnih novinara, a za pohvalu je da su se odazvale četiri TV-kuće. U pomalo konfuznoj pripremi cijelog događaja dogodilo se da nisu pozvani predstavnici općine Vareš, na čijem se teritoriju Bobovac danas nalazi, i bezmalo je ispalo da Vareš nema ništa sa svim tim, što je naravno pogrešan dojam.

Petnaestominutno izlaganje **prof. Lovrenovića**, ujedno ministra obrazovanja, znanosti, kulture i športa Federacije BiH, zbog iznimne sparine i još jednoga krupnog propusta – nedostatka pića za osvježenje, nije se ni nastojalo pod-

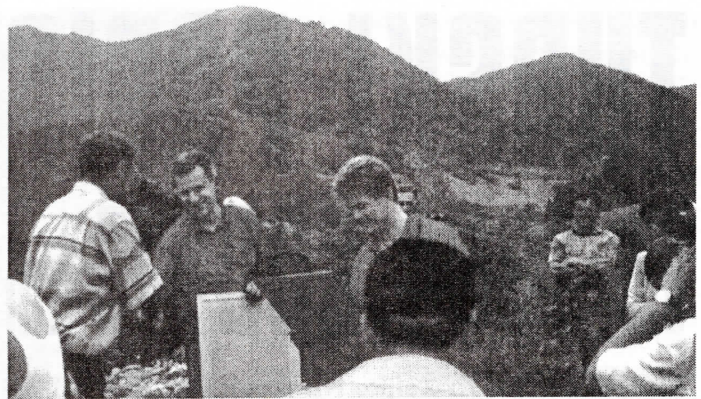

Hodnja k Bobovcu

vesti pod klasično predavanje, ali je bilo dovoljno upoznati se s elementarnom činjenicom.

— Zašto Bobovac? — bilo je pitanje na koje su čini se samo čekali vojnici i časnici, te većina gostiju koji su do Bobovca došli pješke uz kanjon rijeke Bukovice i čiji je znoj, dok su stajali u polukrugu oko govornika, doslovce natapao tlo na onome mjestu gdje se na Bobovcu nalazila velika, u vrijeme turske provala nedovršena crkva. — Zašto nismo, recimo, otišli u Počitelj, ili u Jajce? — uslijedilo je dopunsko pitanje. — Zato — nastavio je Lovrenović — što se na Bobovcu čuvala kraljevska kruna, a kruna simbolizira ideju državnosti... To je tako golem razlog, a o kome većina prisutnih, koja je to sebi morala priznati, nije ništa znala. Stajali su tu, na mjestu autentičnoga bosanskog identiteta i kulture. Procijenio je to i general **Atif Dudaković**, zapovjednik Zajedničkoga zapovjedništva Vojske Federacije BiH, ka-

zavši: "Ovo je traženje nas samih, ovo je ulaženje u naše korijenje." Raniji provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene **fra Petar Anđelović**, koji nije došao u franjevačkom habitu — jednome od simbola opstanka Bosne kroz stoljeća — no došla su zato neka njegova braća, istaknuo je svoju zabrinutost zbog činjenice da se ljudi iz BiH ne osjećaju ponosnim na svoju državu Bosnu i Hercegovinu, ali je pozdravio okupljanje i radove na Bobovcu kao svjedočenje da se vraćamo svojoj izvornosti. Među viđenijim gostima treba spomenuti i dozapovjednika Vojske Federacije generala **Ivicu Zeku** koji se u odori i na čelu svojih vojnika uspeo na Bobovac, te **Krešimira Zupka** koji je ujutro predsjedao sjednicom Vijeća ministara BiH, a već u 10 sati bio na polazištu u Poljanima i zajedno s Anićem, na prilično iznenađenje mnogih, dopješačio na Bobovac. Iznenađenje vrijedi utoliko što se zna kako se s druge strane auto-

Slike za ministre

mobilom može stići kojih stotinjak metara od Bobovca.

TKO (NE) ČUVA BOBOVAC?

Na Bobovcu su se našle i druge značajne i manje značajne ličnosti, poput **Mate Tadića**, nekoć ministra pravde Federacije BiH, ili **Suade Hadžović**, aktualne dužnosnice u vlasti, a i neki koji su se predstavili u ime Mjesne zajednice Dragovići. Njihovu je nazočnost ministar Anić iskoristio i naposljetku zamolio mještane obližnjih sela — a to su bošnjačka sela Dragovići, Mijakovići i Juse — da razviju osjećaj za svijetlu baštinu Bobovca, da se ona počne njegovati, a nipošto da se dalje devastira. Izvjesni **Smajo** pregledao je nagorena hrastova vrata na kapeli i već se pomalo nametao nekom znanstveniku objasnivši: "Dalo bi se ovo popraviti..."

Na kraju je gosp. **Drago Dujmović** u ime mještana sutješko-bobovačkog kraja ministrima Aniću i Lovrenoviću uručio po jednu sliku kralja **Stjepana Tomaša** koji je kao pretposljednji bosanski vladar, nakon smrti 1461. godine, na Bobovcu bio ukopan. Druženje je nastavljeno po povratku na zbornu mjesto podno kakanjskog sela Poljana gdje je opet nedostajalo hlada, ali nije pečenja i vode Bukovice u kojoj se osvježavao kako je tko stigao. Domjenak je pripremljeno federalno Ministarstvo obrane, a skupu se nakon posjeta klizištem ugroženim Vukanovićima pridružio **Sefer Halilović** i **Mijat Tuka**, čelnici u federalnome Ministarstvu za raseljene osobe i izbjeglice. A kad je o toj domeni riječ, dobro je da se toga uzavrelog 7. srpnja dogodio naš povratak na Bobovac. Dobro, jer baš su se nedavno u jednim zagrebačkim novinama iz pera njihova dopisnika iz Livna mogle pročitati nebuloze o tome kako se posljednji bosanski kralj zvao Stevan Tomašević, bio pravoslavac, a pokopan je negdje u okolici Drvara. Ne znam što bi na to mogao reći ministar Anić, ali mi, ili bar neki od nas, koji, eto, imamo kraljevski Bobovac, i pored njega nešto sebi izmišljamo.

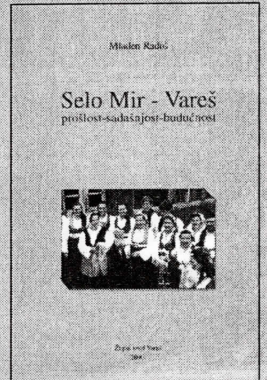
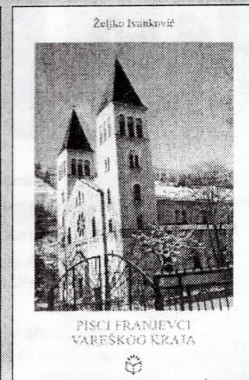
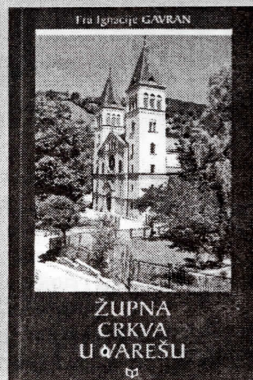

Razrasla se trava zaborava

NAŠE KNJIGE

U izdanju Rimokatoličkog župnog ureda Vareš dosad su izašle tri knjige. To su "Župna crkva u Varešu" fra Ignacija Gavrana (7 KM), "Pisci franjevci vareškog kraja" Željka Ivankovića (5 KM) i "Selo Mir - Vareš (prošlost-sadašnjost-budućnost)" Mladena Radoša (20 KM).

Ukoliko niste nabavili ove knjige, potražite ih u prostorijama Župnog ureda Vareš. Radi se o djelima koja bi svaki pravi Varešanin morao imati.

TURSKI POPIS IZ 1604. GODINE (III)

Piše **Željko Ivanković**

Nahija Bobovac, budući sâm Bobovac danas pripada Varešu, mada Vareš ne pripada tadašnjoj Bobovačkoj nahiji, spada među nama najzanimljivije nahije, jer tim nahijama (uz bobovačku, olovskoj, dubrovačkoj i visočkoj nahiji) pripadaju i historijska područja Vareša, vareške župe i današnje administrativno-teritorijalno područje vareške općine.

Dakle, u popisu selâ nahije Bobovac u Bosanskom sandžaku nalazimo i današnja vareška sela Draženoviće, Mijokoviće, Dragoviće i "sami pazar Borovica".

Za selo Draženoviće, koje priređivač prepoznaje kao "današnji zaselak Draženići, južno od Vareša", u popisu piše da u njemu 8 dijelova baštinske zemlje uživa emin Sulejman. Ukupni prihod s te baštine od 400 akči priskrbljuje se od resmi čifta 176; pšenice, kejla 3, iznos 66; mješanca, kejla 7, iznos 91; zobi, kejla 7, iznos 49 i ušur od sijena 18.

Uz Mijokoviće (današnji Mijakovići), priređivač je napisao "sjeveroistočno od Kaknja", čitamo da je muslimana sa baštinama 23, neoženjenih 9, nemuslimana sa baštinama je 5. Ukupan prihod je 1.850 akči i on se namiruje iz: resmi čift, bennak i mudžerred 614; ispendža (lični porez raje-nemuslimana) 125; pšenice, kejla 13,

iznos 282; mješanca, kejla 25, iznos 325; zobi, kejla 20, iznos 140; ušur od povrća, lana, sijena, košnica, voća, kupusa, crvenog i bijelog luka 210; 1 mlin, pristojba 15, 2 mlina – zapušteni; polovina badihave, mlađarine, poljačine i tapijske pristojbe na zemini 139 akči.

Uz selo Dragoviće priređivač je napisao da je to "istoimeno selo u podnožju Dragovičkog Brda, zapadno od Vareša". U njemu nalazimo da je muslimana sa baštinama 22, neoženjenih 2, a nemuslimana sa baštinama 6. Svi oni plaćaju porez od 3.800 akči i to: resmi čift, bennak i mudžerred 508; ispendža 150; pšenice, kejla 40, iznos 880; mješanca, kejla 76, iznos 988; zobi, kejla 90, iznos 630; ušur od povrća, lana, sijena, košnica, voća, kupusa, crvenog i bijelog luka 100; 4 mlina, pristojba 60; polovina badihave, mlađarine, poljačine i tapijske pristojbe na zemini 484 akče.

Borovica je najveće vareško selo u nahiji Bobovac, što je vidljivo već po iznosu poreza od 13.039 akči, no i po tome, ili prije svega po tome što se u popisu sela uz Borovicu kaže "sami pazar". Priređivač Borovicu danas, pomalo čudnovato, locira sjeveroistočno od Kaknja.

Tu su samo nemuslimani sa baštinama, njih 31: Luka, Ivana; Marijan, Luke; Luka, Đure; Luka, Ma-

Bobovac – ime koje živi

tije – na baštini; Vojin, Marka; Matija, Ivana – na baštini; Martin, Ivana; Marko, Andrije; Luka, Andrije; Mihovil, Marka; Antun, Marka; Luka, Ivana; Marijan, Jakova; Martin, Marka – na baštini; Grgur, Martina – na baštini; Živan, Martina; Toma, Marka; Andrijaš, Tome; Stipan, Martina; baština Martina Mihaljeva, u posjedu Antuna Vujeva; baština Luke, u posjedu Mihala, sada u posjedu Andrije Lorinova; baština Dabiživa Tomina, u posjedu Grgura, zatim u posjedu Ivana, sada u posjedu Đure Tomina; baština Stipana Vujičina, u posjedu Jovana Mihovilova, sada u posjedu Martina Mihovilova; baština Milašina Radovčeva, u posjedu Milašina Đuričina, sada u posjedu Ivana Jakovljeva; baština Dabiživa, u posjedu stanovnika sela; Jerko, Ivana; Franko, Matije; Borko, Matije; Šimun, Pavela; Petar, Stipana; Matoš, Petka.

Prihod se ubire od: ispendža 775; pšenice, kejla 27, iznos 594; mješanca, kejla 80, iznos 1.040; zobi, kejla 45, iznos 315; ušur od povrća, lana, sijena, košnica, crvenog i bijelog luka 400; pristojba na ovce 600; 7 mlinova, pristojba 105; tržni badž 500; od čistog srebra 8.220; badihava, mlađarina, poljačina i tapijska pristojba na zemini 490 akči.

Vidljivo je da, osim prihoda od čistog srebra, Borovica daje i porez na badž, što će reći carinu, maltarinu, čime je doista Borovica značajno mjesto ne samo nahije nego i cijelog sandžaka. Podatak o nemuslimanima kao vlasnicima imanja potvrđuje povlašten status ovom rudarskom mjestu u kojemu se nije "moralo" prelaziti na islam.

Selo Borovicu nalazimo i u nahiji Visoko, uz koju priređivač stavlja bilješku: "Danas postoji naselje Borovica, sjeverozapadno od Vareša. U ovom popisu, i u nahiji Bobovac se također javlja pazar Borovica sa pretežno nemuslimanskim stanovništvom, dok u Borovici koja pripada nahiji Visoko žive muslimani. Vjerovatno se ovdje radi o današnjim naseljima Gornja i Donja Borovica, sjeverozapadno od Vareša."

Ova "visočka" Borovica ima muslimana sa baštinama 28, neoženjenih 2, pola čifta 1 i oni daju prihod od 5.179 akči i to: resmi čift, bennak, nim i mudžerred 625; pšenice, kejla 45, iznos 990; mješanca, kejla 122, iznos 1.586; zobi, kejla 67, iznos 469; ušur od povrća i lana 60; ušur od sijena, košnica i voća 300; 3 mlina, pristojba 45; 1 mlin – zapušten; badihava, mlađarina, poljačina, i tapijska pristojba za zemini 1.077 akči.

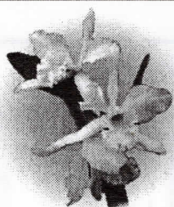
CVJEĆARNA Orhideja

V A R E Š

vl. Ivona Pejčinović

tel. 032/ 846-372

066/ 753-522

Svježe cvijeće, lončаницe, svečani i vjenčani buketi.
Prijevoz i dostava na adresu.

- ☉ Pogrebna oprema (lijes, pokrov, križ)
- ☉ Vijenci od svježeg i svilenog cvijeća
- ☉ Usluge ekshumacije
- ☉ Prijevoz umrlih u zemlji i inozemstvu po cijeni od 0,40 KM/km

POGDOSTI:

- mogućnost plaćanja u ratama za umirovljenike
- besplatan prijevoz na teritoriju općine Vareš
- poklon-aranzman

KAKVA SAD BORBA?!

Koje datume iz minolog rata i povodom čega obilježavati? Konkretno, što nama danas znače 31. svibanj 1992. ili 1. lipanj 1993. godine?

Neven S.

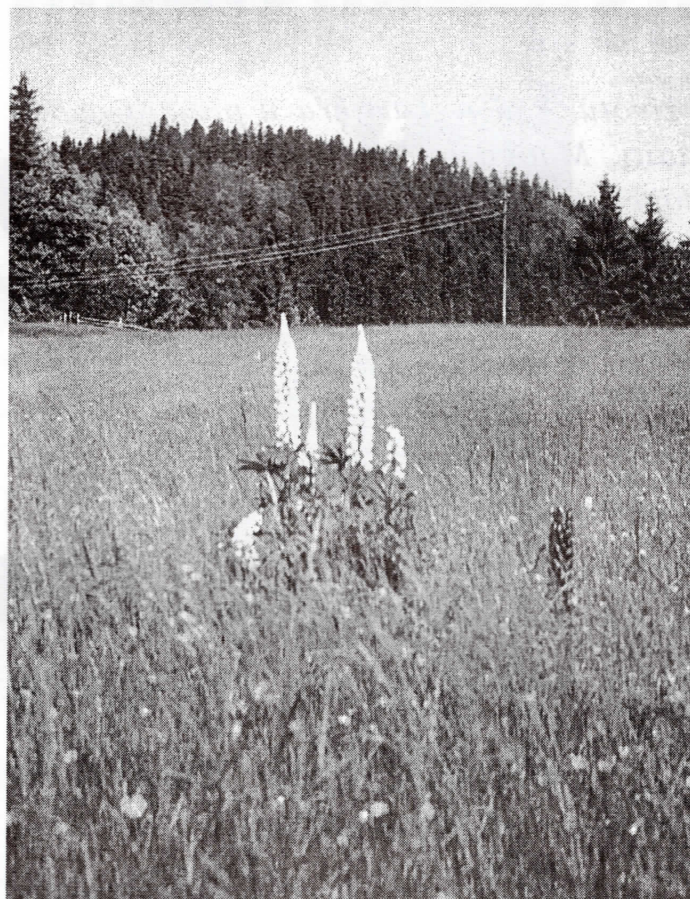
“Drugarice, posadimo cvijeće kud se vojska druga Tita kreće...”. Tko se još ne sjeća ove pjesmice iz školskih klupa u vrijeme ocvaloga komunizma. A tko se i sjeća li se uopće, a kamoli s dužnim pijetetom, junakâ našega doba, staza kojima su oni prošli? – neki i da poginu i nikad se više ne vrate. Za koga su oni to učinili, ako ih pamte i žale samo njihove obitelji, a ponekad čak ni obitelj?!

KAD IDEALI UMIRU

Suvišnom idealiziranju i mitologizaciji borbe vareških Hrvata u proteklom ratu nemamo potrebe težiti, nego imamo drugi problem. Nema u našim redovima danas dovoljnoga broja takvih koje bi se moralo unovačiti, i, zajedno s veteranima prošlog rata, gurnuti u borbu. Kakvu sad borbu?! U takvu gdje bi se oni opirali dezavuiranju nekih događaja iz tog vremena i čuvali leđa istini. Da sad kažemo da su na snazi nasrtaji na čast i ideale naših preživjelih, a osobito mrtvih boraca, ratnika – to bi nekako odveć patetično i frazeološki zazvučalo. Jer preživjeli se još mogu angažirati na zaštiti svojih ideala, pogotovo kad su ih već znali sačuvati u ratu. Ako, pak, oni olako zaborave na svoje pale drugove, a u krajnjem slučaju i svi mi koji smo njihovi suvremenici, pa kako će se onda njih sjećati generacije koje dolaze? Gdje će im, u kom zabačenom seoskom groblju, upaliti svijeću na grobu? Na kojemu mjestu odslušati sat povijesti i s kime rekonstruirati ratne događaje? Koje datume i povodom čega obilježavati? Konkretno – što nama danas znače 31. svibanj 1992. ili 1. lipanj 1993. godine?

Evo, pero se u ruci razmahalo i niže upitnike kao rafalom. Moglo bi ga se iz kakve hladovine – jer ljeta je, naime, već šesto poslije rata – odurno upitati: ma, s kim ti ratuješ?

No, mjesta ponašanju na tako komotan način nema ako se uzme

Cvijeće za junake

u obzir činjenica da su spomenuta dva povijesna datuma obilježena jedino suzom dviju vareških obitelji, čiji su sinovi, kako sada izgleda, naivno otišli u smrt! Doista, nisu imali pojma da će sve tako biti. Da će umrijeti. “Oni su umrli, ali nastavljaju živjeti s nama”, najčešće se izrekne u nekrologu, mada ne postoji čvrsta osnova s koje bismo mi mogli da citirati. Oni su, dakle, umrli i – ništa više. Da, poginuše negdje na Perunu, sjetit će se možda netko...

POLITIČKE SVRHE

Ispada neumjesno apostrofirati pogibiju dvojice mladića, jer možda će se netko iz stotinu drugih vareških obitelji koje su osjetile takav gubitak smatrati uvrijeđenim – a nitko ne može osjetiti težinu nečije

žrtve koliko on sâm – međutim, radi se o nečem drugom. O simbolici, s jedne strane, i ključnim faktima s početka naše borbe. To s druge strane. A to je jako važno kada se uzme analizirati karakter sukoba na našem području, pošto se on ne može uglaviti u stereotipe kakvi su već nametnuti i koji postaju službena verzija. Imamo pravo ljutiti se zbog toga, izraziti svoje neslaganje. Što nam vrijedi? – kazat će netko. Pa, valjda, zbog nas koji smo autentični svjedoci. I naše djece kojoj se već neko vrijeme drsko ispiru mozgovi. Zar bi ona trebala prihvaćati nonsens da je zajedničkog agresora od Vareša odbio (opet) agresor - HVO, dok su oni koji će se preobraziti u slavne gazije bili samo promatrači, i to naoružani od strane HVO-a, a kad su se najzad trgnuli, nakon

godinu dana, odmah su na strani agresorskog HVO-a padale prve žrtve – stradavale iz čista mira, iz zasjede! U ovom kontekstu, dakle, treba promatrati naše prve stradalnike te znati i to da su oni pali za Vareš kao jednu cjelinu, u kojoj se tada još potpuno normalno (i) zajednički živjelo.

S ove distance neki vole kazati da je sve to bila glupost i da se ginulo čisto zbog politike, i to u konačnici stoji. Međutim, koga zahvati rat, neovisno o tome tko ga je i zašto započeo, i svejedno na kojoj je strani, njemu je ginuti. S puškom u rukama ili s rukama u džepovima. U našem slučaju oni s puškama branili su sebe i nešto svoje, valjda i sve nas, koliko se moglo, i zato nije u redu podcjenjivati ih. Aludirati na gluposti treba pred nekim višim, u svakom slučaju dalekim instancama, a ne nad jadnikom koji jest izgubio život, ali u danim okolnostima imao i časti i hrabrosti, što, budimo iskreni, većina drugih nije.

Možda neki od tih mladića, da nije bio dragovoljac, ne bi ni poginuo, i, samo ako budemo dobro pamtili te njihove motive, oni će biti i ostati vrijedni poštovanja, a ne ovog ravnodušja koje se događa. Ne njima koji su pod zemljom, nego nama. Na sramotu umjesto na čast.

Zbog vrlo trajava odnosa prema istini, čak i onih koji su se borili na njezinoj strani, odgovornost je na interesnim udrugama koje i jesu utemeljene u cilju zaštite tečevina Domovinskog rata i njegovih sudionika, ali je njihovo djelovanje upitno. Nerijetko udruge tog tipa služe interesu pojedinca koji se nađe na čelu – a u borbi ga ni izbliza tu nije bilo – i(li) nekolicini koja se okuplja oko njega, ponajprije određenoj političkoj struji. Pritom stradalnici rata ili obitelji koje su iza njih ostale padaju u drugi plan, a krvlju plaćene žrtve priziva se i rabi poglavito u dnevnopolitičke svrhe. A dok je tako, ne treba se uzalud nadati da će netko proći stazama naših ratnika i zasijati, ne posaditi, cvijeće. No, negdje je ono poniklo i samo. I svaka njemu čast. Fotografija na kojoj se to vidi snimljena je u neposrednoj blizini mjesta s kog su 31. svibnja 1992. u 3.30 ujutro prvi vareški dragovoljci iz pravca Semizove Ponikve krenuli u prvi boj na Perunu. U toj desetini bio je i Robert Zekić. Bila je to njegova posljednja zora... ■

Mihovil Malbašić, veleposlanik BiH pri EU i NATO-u

Vareš je poznat po marljivosti i poštenju

Da bi čovjek uspio u životu, kad je karijera u pitanju, mora biti stručan i puno raditi. Mnogo je Varešana koji obnašaju odgovorne funkcije i imaju uspješne karijere. Dokaz tome je i naš sugrađanin Mihovil Malbašić koji već neko vrijeme živi i radi u Belgiji.

Razgovarale **Ivana & Sjetlana Slugić**

● **Kako to da Vas je životni put odveo u Belgiju i što tamo radite?**

- Tijekom radnog vijeka susretao sam mnogo ljudi iz zemlje i inozemstva te obavljao različite poslove, uključujući i one iz međunarodnih odnosa. Zahvaljujući tome zaposlio sam se u Ministarstvu vanjskih poslova BiH. Sve ovo, uz svakodnevni naporan rad te potrebna stručna znanja, bilo je presudno da me Predsjedništvo imenuje veleposlanikom pri EU i NATO-u.

● **Što je posao veleposlanika?**

- Veleposlanik je službeni predstavnik svoje države u drugoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, što znači da u svim kontaktima predstavlja zemlju i promovira njezine interese. Poslove obavlja sukladno odlukama mjerodavnog ministarstva i vlasti informirajući ih pismeno o svim aktivnostima koje obavlja. U njima on mora biti odmjeren i uljudan, ali i odlučan ako je to nužno. U mom slučaju veleposlanik je rukovoditelj Misije BiH u EU i NATO-u te odgovoran za njezin rad.

● **Kako ste prihvaćeni u novoj "domovini"?**

- Kraljevina Belgija je visokorazvijena i višenacionalna zemlja. Ljudi nemaju predrasuda prema strancima i uvijek su

Mihovil Malbašić

Mihovil Malbašić rođen je 15. srpnja 1941. godine na Tisovcima. Odrasta s još osmero braće i sestara od kojih kasnije njih šestoro stječe univerzitetske diplome. Osnovnu školu pohađa na Tisovcima i u Varešu, gdje završava i gimnaziju, a studij ekonomije završava u Sarajevu. Do 1985. živi u rodnom gradu, nakon toga u Sarajevu i, privremeno, u Bruxellesu. Radi u Rudniku i željezari Vareš, Zraku i Elektroprivredi u Sarajevu. Od 1996. radi u Ministarstvu vanjskih poslova BiH kao pomoćnik ministra, a od studenoga prošle godine kao veleposlanik BiH pri Europskoj uniji i NATO-u.

spremní pomoći. Prije dolaska u Bruxelles upoznao sam mnogo osoba koje rade u organima EU i NATO-a s kojima sam nastavio kontakte, što mi je sada od znatne koristi. Nadalje, ovdje boravim zajedno s obitelji, a i to mi je veoma važno. Kad se sve to ima u vidu, mogu reći da se ovdje ne osjećam kao stranac.

● **Kako održavate odnose s BiH?**

- Ako pod odnosima podrazumijevate službene odnose s vlastima, u svakodnevnom smo kontaktu, pismenom i usmenom. Pomoću elektroničkih medija, ali i na druge načine, informiram se o zbivanjima u zemlji. Na žalost, ne mogu se pohvaliti da na pravi način komuniciram s prijateljima i poznanicima. To je moj propust koji ću pokušati ispraviti.

● **Sjetite li se ponekad rodnog kraja?**

- Rođen sam i odrastao na Tisovcima u vrijeme kad je cijelo selo živjelo kao jedna obitelj, i to ne mogu zaboraviti. Vareš je uvijek bio specifičan i poznat po marljivosti i poštenju svojih ljudi, pa vjerujem da će opet biti tako. Rodni grad, odnosno odrastanje i stjecanje početnih iskustava, uvijek se pamti i, bez obzira na to gdje živite i što radite, to ostaje najljepši dio vašeg života. Tako je i u mom slučaju.

● **Mislite li da će Vareš jednog dana biti opet ono što je nekad bio?**

- Bojim se da ne može biti ono što je bio i to iz dva razloga. Prvo, iz njega je otišlo više od pola jedne generacije koja je predstavljala dušu grada. Drugo, dio prirodnih bogatstava je iscrpljen i sužena je osnova za gospodarski razvitak. Usprkos tome, Vareš može biti mjesto organiziranog života, tolerancije i razumijevanja među ljudima. Varešani su uvijek znali pronaći sreću u sebi i put dostojanstvenog življenja od vlastitog rada. Siguran sam da to i sada znaju.

Jelenina dva braka

– E, baš se našoj Jeleni podrepilo!

Kad je to majka prvi put rekla ili barem kad sam prvi put postao svjestan te riječi, učinilo mi se da je to neko ruganje. Mada nisam znao što bi to moglo značiti, kao što, uostalom, nisam znao značenje ni mnogo jednostavnijih riječi, nije mi na majku sličilo da se nekome ruga. Pogotovu ne Jeleni s kojom je bila prijateljica i koju je voljela kao rođenu sestru, koje, usput budi rečeno, nije ni imala. Da joj se ne ruga shvatio sam ubrzo kad je to još jednom pred njom ponovila. A pitati majku što to znači, značilo se suočiti s kakav je to način da djeca slušaju što odrasli govore, zar nemaš pametnija posla, što ne ideš napolje ili kad si već u kući, što ne čitaš nešto..., pa sam tu riječ ostavio zaboravu. Ali sam zato počeo pozidaljega, kao kakav istraživač, skupljati kamenčiće Jelenine priče, koja mi se sklopila tek prvih dana rata koji su Jelenu i moju majku zauvijek razdvojili. Moja je majka ubrzo umrla, a Jelena je, ako je još živa, u Njemačkoj kod svoje starije kćerke. Ono, međutim, što mi se u konačnici sklopilo u mozaik, već zbog tih godina mogla strpljivog istraživačkoga rada, ne želim baciti u vjetar, nego to dijelim s vama čak i po cijenu da vam se cijela priča ne učini vrijedna tolikog truda. Uostalom, i da nije vrijedna priča, vrijedno je znati čime se to, u nedostatku važnijeg posla, tolike godine bavio jedan, vjerujte mi na riječ, posve ozbiljan čovjek, kakvim sebe još uvijek držim.

A kad je majka prvi put tu riječ izgovorila, u našem su naselju već bili Frau Micika i Herr Rudi s novim opel-karavanom koji se presijavao na suncu kao kad majka za Božić ili Uskrs usjaji u sobi veliku psihi u koju se onda ne smije ni huknuti vreli dah, a kamoli je prstom dodirnuti. Frau Lujza i Herr Peppi samo što nisu

Željko Ivanković

bili došli, i svaki čas bi, čim bi se začuo zvuk auta, njihovi potrčali na vrata da vide da nisu, jer vrijeme im je, a i javili su da stižu.

I mi djeca smo znali da dolaze. Ljeto je, vrijeme raspusta, vrijeme kad su i oni dolazili iz Njemačke. I kao da su se takmičili tko će boljim i sjajnijim (ne znam zašto je nama baš to bilo važno) autom doći. Lani su i jedni i drugi bili s novim opelima kakvi su se u Varešu mogli vidjeti jedino kad oni dolaze, s tim što je Herr Peppi

imao opel-karavana, tolikog da ga nije mogao parkirati u dvorište.

– A ne znam što će im toliki auti, kad nemaju ni djeteta ni šćeneta – govorile su zavidnice, što su oko sebe, kao kokoši što skupljaju svoje jato tek izleglih pilića, vodale ili nosale na rukama po troje-četvero djece.

A dolazila je Frau Micika svoje bratu Josipu i njegovima, mada je u Varešu imala još jednog brata i sestru, a Frau Lujza svojoj

sestri Andi koja također nije imala djece, ali je djecu muževljeve rodbine okupljala oko sebe i tetašila kako ih rođene majke nisu.

A mi otkad znamo za sebe, znamo da bi ljeti ta dva auta, što smo ih zvali limuzine, mada nisu došli nama i pred našu zgradu, zakitili cijelo naselje, pa smo se nekako ponosno osjećali kao da su naši najrođeniji i kao da su došli svima nama.

I takve jedne godine moja je majka u oči rekla Jeleni:

– A, što se tebi, moja Jelo, jedinjoj podrepi!

Briga Jelene! Ne samo da se nije naljutila na majku zbog tih, kako se meni učinilo, krupnih riječi, nego još odmahne rukom i kaže:

– Šta je kome suđeno, suđeno! Vala, ne žalim ovoliko – i pokaza vrh nokta na kažiprstu.

Jelena je imala petero djece. Iz prvoga braka dvije kćerke, a iz drugoga, s Vinkom, koji je, kao i Jelena s majkom, bio najbolji prijatelj s našim ocem, tri sina. I mada su sva djeca nosila Vinkovo prezime, znali smo, i svi su znali, da su Agneza i Cecilija kćerke nekog Austrijanca, svi su govorili Švabe, a neki su mu čak još i ime znali, Andreasa Knodela, ratnog zarobljenika koji je radio u Varešu i 1950., prije nego je i dočekao da mu se rodi drugo dijete, otišao. Otišao svojoj kući, u Austriju.

– Pa, bona Jelo, što ne ode s njim? – znala je upitati majka.

– Zvao je on mene, zvao, odgađao odlazak, odgađao... Ali, ne bih ti ja tada iz Vareša ni vezana. Još, tek se zaposlila, a i mati mi bolesna. I poslije je on meni pisao, zvao da dođem, nudio da pošalje potrebne papire, raspitivao se za drugo dijete, je li muško, žensko, kako se zove... A onda digao ruke, vidi da od mene nema fajde...

– Sad bi ti bila kao Micika i Lujza, a ne bi se tu zlopatila zajedno s nama.

– Neka mene ovako. Nikad se ja nisam pokajala.

A Andreas, kao i Rudolph i Peter, bili su samo dio nevelikog broja zarobljenih njemačkih vojnika, koji su po nekoj višoj komandi, tko zna otkud, iz Sarajeva ili čak iz Beograda, bili određeni na rad u varešku željezaru, pilanu u izgradnji i obnovu puta Vareš – Breza. Moj je otac, kad bi se on i Vinko uz koju čašicu zapričali o tome, znao gotovo svakoga od njih u glavu.

Vinko je u Vareš došao tek godinu-dvije poslije njihova odlaska, pa se tih vremena ne sjeća, a u njegovoj Fojnici njemačkih ratnih zarobljenika nije bilo, mada se sjeća, netko mu je pričao, da je bio u Kiseljaku neki veterinar, ratni zarobljenik, koji je, međutim, brzo otišao i nije se zadržao kao ovi u Varešu čak do pred zimu 1950. godine.

Za Rudu i Peru, kako ih je zvala naša majka, znali smo da su u Varešu, nakon rata, bili zarobljenici. Rekla nam je jednom kad smo je pitali kako tako dobro govore *naški*. Čak se i ona, rekla je jednom, mogla udati za nekoga od njih. Mnoge su mogle, dodala je, jer su oni bili *dobra partija za udaju*, svaki ti je on bio majstor i kulturni čovjek... Jest da su bili zarobljenici i u početku nije svijet dobro gledao na naše žene koje su se s njima *spetljale*, ali ni to više nije bilo strašno poslije 1948., kad su se oni iz šume, tako je govorila, izvijeli... (Ili se prepali Rusa, dometnuo bi otac, tko zna?) Vidjeli, valjda, da su i ovi ljudi. I ne samo to, nego bolji od njih u mnogim stvarima.

– Uh, da si se udala, sad bismo i mi imali opela – od svega sam samo to upamtio.

– Ja možda i bih, ali nisam sigurna da bi tada bilo vas – brzo bi me majka spustila na zemlju.

Ali, Jelena, i majka je tek poslije čula Jeleninu priču, jer Jelena je u naše naselje doselila tek prije petnaest godina, Jelena nije htjela poći s Andrijom, kako su one među se i sve našim imenima zvale te Nijemce. Ona je Andriju voljela dok je bio tu, a kad je rekao da je došlo vrijeme za odlazak i da bi trebalo da se spremaju,

jer ima još najviše mjesec dana, ona kao da ga ni Bog nije dao. Kao da nije bila, budiboksnama, žensko, pa još mlado žensko, pa noseća. Ništa! Džaba što će ostati sama s dvoje djece na početku života praktički, s nepunih dvadeset i dvije godine... Džaba što voli Andriju kao što može samo ludo žensko, uvijek je majka uz *žensko* govorila ludo, voljeti u tim godinama... Džaba što ju je i bolesna majka nagovarala da ostavi nju i ide za mužem... Sve džaba...

– Ostala mene čekati – znao bi Vinko, kad bi se ta priča povela, okrenuti poneku na šalu, premda se znalo, i ispotiha govorilo, da on ne samo da ne podnosi, nego ni očima ne može pogledati Agnezu i Ceciliju, i da ih nikad nije ni mogao smisliti.

– Što se onda ženio ženom s dvoje djece? – znao bi tko dobaciti. – Znao je čija su, i što ga čeka.

– Bogme da Jelena nije i s dvoje djece bila zgodna kao da bi je itko uzeo – branila je tada majka ne samo Jelenu kao svoju prijateljicu, nego i žene uopće.

Jeleni je tada godilo što je se moja majka sjeća dok je još bila mlada i bez svih ovih kilograma zbog koji se žali na visok tlak, na nesvjestice, a nema još ni punih četrdeset šest.

– Ah, izrađala se i izradila se – znala se i Jelena braniti. – Dobro sam još u jednom komadu.

– Eno, Micike i Lujze, nisu rađale, kao mi, mlađe su od nas za godinu-dvije, kako koja, pa opet... – rekla bi majka, mada tu ne bi dovršila, pa je teško reći što je htjela reći i na što je mislila.

Kad god bi doći, Herr Rudolph i Herr Peppi bi nekako dolazili svima nama. Barem smo mi djeca to tako doživljavali. Ne bi dan prošao, a da ne bismo dobili kakav njemački slatkiš, kakvih kod nas nije bilo ni nacrtanih. A tek kako smo se vozicali opelima. I jedino smo mi smjeli prati njihove aute. Doduše, oni bi ih glačali da se sjaje, ali sve ostalo smo mi radili.

Kako nas je iznenadilo kad nam je jednom prilikom Josip pričao kako se Herr Rudolph i Herr Peppi vide samo kad kod

nas dođu. Oni su preko hiljadu kilometara jedan od drugoga i nema ti tamo šetkanja, sjedenja uz roštilj, pijuckanja i zajebacije kao ovdje... Kod Nijemaca ti je samo Arbeit, Arbeit! Kao da bi oni imali ove opele da su kao mi... A kakvi smo to mi, nije govorio... ili se ja toga više ne sjećam.

A onda su nekako s našim odrastanjem, a budući starije od nas, najednom izrasle i zadjevojčile se Agneza i Cecilija. I čim je Agneza vidjela da joj je Vinkova kuća tijesna, ona se, bez trenu premišljanja, zaputila u svijet.

Ona ti je ćaćina narav, tiho bi reci Jelena mojoj majci, i sigurno ga je otišla tražiti. Uvijek mi je govorila da će ga kad-tad naći. Što je postajala starija, bivala je sve gora i gora, sve nepodnošljivija, čak mislim da me počinjala mrziti zato što nisam otišla s njihovim ocem. A Vinka, božemiprosti, nije mogla smisliti.

Cecilija ne. Ona je sasvim drukčija. Taj me čovjek ne zanima, govorila je, ja imam oca ovdje. Kakav je, takav je, on me prihvatio, othranio... Da je Andrija kakav otac ne bi me ostavio još u materinom stomaku, govorila je odsječno. Cecilija nikad majci nije predbacila njezin izbor.

Moja majka, koja nikad više za Jelenu (jest za druge i to joj je uzrečica koju sam poslije razumio) nije rekla da joj se podrepilo, bila je jedina kojoj se Jelena uz kavu mogla povjeriti i koja ju je razumijevala. Voljela je ona i Vinka, ali očuh je očuh, tuđa kost je tuđa kost, govorila je majka uvijek tako neke rečenice koje su valjda svakome trebale biti jasne.

Agneza je gotovo netragom nestala iz Vareša. Osim najmlađem bratu, Goranu, koji je bio njezin ljubimac, nikome se drugome nije javljala. Ni majci, ni Ceciliji. Pa ipak, znalo se da je našla svoga Andriju, svoga oca Andreasa Knodela. I nije bio u Austriji. Veoma brzo je otišao živjeti u Njemačku i već je godinama u Njemačkoj. Oženjen je i ima i u drugom braku dvije kćeri.

Vinka kao da se to uopće nije ticalo, samo je jednom, uz ča-

šicu, a i to ispod glasa, zlobno prokomentirao kako taj Švabo izgleda i ne zna drugo doli praviti žensku djecu.

Jelena to i vjerovala i ne vjerovala, i zanimalo je i ne zanimalo, sve dok joj se, baš njoj, nije javila Agneza s novim, očevim prezimenom. Agnes Knodel. Čak je i ime okrenula po njemački.

Cecilija se, u međuvremenu, uspjela i udati i razvesti, i još s malom kćerkicom, kao medicinska sestra, otpočeti novi život u Sarajevu. Kad bih je slučajno sretni gdje god u Sarajevu, gdje sam i ja već neku godinu živio, i upitaj za Agnezu, samo bi odmahнула rukom i rekla:

– Pusti je. Zove i mene. Naći će mi posao, kaže, za sedam dana. Ako neću zbog sebe, da bar dođem zbog djeteta, da se ne zlopati ovdje, kad je gore bolje...

– I?

– Ne mogu sebe zamisliti gore, sve da gore teče med i mlijeko. Da padaju pečene kokoši.

A onda je Vinko, premda se Jelena žalila na visok tlak, na reume i glavobolje i neke ženske stvari, naprasno umro. Infarkt. I svi su se skupili na sahranu. Svi, osim Agnes.

Ona je čekala da se na Vinkovu grobu slegne zemlja i da joj majka skine crninu, a onda se iznenada, jednako kao što je i nestala, pojavila jednu večer u Varešu.

Stigla Agnes Knodel, iz Reutlingena – već se i ime mjesta znalo, prostrujalo je naseljem. Došla u novom novcatom, metalik sivom (zašto je ovo naglašavano kao da je riječ o nekoj izvršenoj osveti, ni dan danas ne znam), audiju. I nije sama, kažu. Dovezla i nekakvog starog debelog čovjeka. Ima u njemu stotinu kilograma. Nije joj to valjda muž?! Mogla je vala i od mlađeg dobiti audi, mogla se čuti poneka zlobna primjedba, dok se najposlije nije čulo, šta vam je ljudi, to joj je otac. Andrija? Andreas Knodel? Ma, jel' moguće?

– Oh, kako se udebljao – mogao je još samo rijetki reći. – Kako se promijenio. Nikad ga ne bih prepoznao.

– Tko zna kakvi mi njemu sad

izgledamo ili kakva njemu sad Jelena izgleda... Mnogo je otada prošlo... – čuli su se uzdasi.

– Ali zar je morao, pobogu, tolike godine čekati da bi vidio kako izgleda Vareš, ili kćer koju nikad nije vidio, sve da ga nije nekadašnja žena ni zanimala. Zar nije imao nimalo ljudske radoznalosti, hajde da ljubav i prekrižimo? – pitali su se neki izgleda tek toliko da se nešto kaže i sudjeluje u razgovoru koji je naše naselje najednom zaokupio kao rijetko što dotada.

I da je sve na tome završilo. Agnes i Andreas su u Varešu ostali dva dana, a o tom njihovom iznenadnom dolasku i

boravku pričalo se još mnogo tjedana poslije.

Kako Vareš nema ni hotela, ni motela, to ih je Jelena, dakako, morala primiti u svoj stan i tako Andreasu nije drugo ostalo doli leći u Vinkov krevet. O tome kako se Jelena, po stare dane, crvenjela i znojila što joj je kćer priredila takvu nezgodu pred sinovima, već momčićima, i pred cijelim svijetom, da joj u kuću dovede gotovo poslije trideset godina, prvog muža, a ni Vinkov se grob čestito nije ohladio, o tome, dakle, da i ne pričamo.

Taj Agnesin i Andreasov dolazak u Vareš, Jeleni na vrata, nakon fizičkog udaljavanja, sad

je i potpuno udaljio dvije sestre, Agnezu i Ceciliju. Cecilija je, kad je čula da je Agneza došla s ocem i da želi da se vide, odbila doći u Vareš i odbila ih primiti u Sarajevu.

– Pa jesi li ti normalna, mater i ga na vrata dovesti, braći? – odmah ju je napala, a tek onda kad je čula zašto je zove nastavila je: – Ti možeš, ti uvijek možeš. I svi tvoji, prijatelji, poznanici. Svi mogu. U pol dana, u pol noći vrata su vam moje kuće širom otvorena – rekla je Cecilija sestri – ali bez njega. Razumiješ? On ne!

– Ali, on te želi vidjeti. I ja te dugo nisam vidjela.

– Molim te! Ne želim ni čuti. Niti ga volim, niti ga ne volim, ništa mi ne znači, ali ne, ne i ne!

– Ako on ne može, onda ne računaj ni na mene – bile su to njihove posljednje riječi.

I nisu se poslije toga ni vidjele, ni čule. Ceciliji doista nije bilo stalo ni sresti ni upoznati nekoga tko joj je bio fizički otac, tko je njezinoj materi za nju posudio malo sperme, kako je to poslije podrugljivo znala reći, ali negdje duboko u sebi vjerojatno se, mada zrela, gotovo tridesetogodišnja žena, plašila susreta s nekim o kome je ipak imala i svoju sliku i tko zna koje sve neodsanjanje djetinje snove i frustracije. Vjerojatno je bježala i od pomisli da joj netko dira u te tko zna koliko davno i kako bolno stvarane slike njezina najranijeg djetinjstva.

Kad je već stasao u mladića i odslužio vojsku, Agnes je najmlađega svoga brata, svoga ljubimca Gorana, pozvala k sebi u Njemačku, našla mu posao, smjestila ga za početak kod sebe, a onda mu pomogla da se osamostali i najposlije ga, koju godinu iza toga, kao kakva brižna majka, budući to u svom životu nije mogla biti, i oženila.

A onda sam i ja, budući već dugo nisam živio u Varešu, a više često tamo nisam ni odlazio, priču o Jeleni, o Agnes, Ceciliji, kao uostalom i mnoge druge vareške priče, smetnuo s uma, sklonio ih pred nekim novim pričama ili jednostavno pred životom koji nema vremena za priče i naročito ne za priče koje traju četrdesetak godina.

Ceciliju sam znao sresti u Sarajevu, njezina Ivona je već išla u srednju školu i za Vareš je bilo mjesta u našim pričama tek toliko kad si zadnji put bila u Varešu, kako ti je majka ili ideš li ti, jesi li skoro bio, kako je tvoja mati, i sve je na tome završavalo.

Jelena je, kao uostalom i moja majka, pobolijevala, ali ako su joj kćeri i najmlađi sin bili daleko, druga dva sina su, neoženjena, mlada, zdrava, zaposlena, bila s njom i pored nje. Baš kao što su i moja dva brata bila uz majku kad

je otac već bio poginuo.

I onda je opet došao rat. Tek toliko da koju generaciju na našim prostorima ne mimoiđe, da se tkogod ne bi osjetio, nedajbože, u svom kratkom životu za nešto prikraćenim.

I kako rat došao, tako i prošao, da se, opet, nedajbože, ne bi pomislilo kako zlu nikad kraja. I pošao ja u Vareš, prvi put nakon rata, na Dušni dan, ocu i majci na grob. Prošao pored našeg naselja, sve porušeno. I zgrada pred kojom bi parkirali svoj opel Frau Micika i Herr Rudolph, i zgrada pred kojom bi svoj opel parkirali Frau Lujza i Herr Peppi, ali i Jelenina zgrada i naša zgrada. Pustoš. Svuda pustoš. Nigdje nikoga, i nigdje ničega. Ni psa, ni mačke, ni ptice da prhne. Tek, išikljao korov na sve strane. I tko zna gdje su sad svi ti moji bivši susjedi. I tko zna hoće li više ikada u to moje naselje doći kakav nov novcati i sjajni opel, audi...

Tek, na prilazu groblju sret-nem staroga Franju. Franju Poštara, kako smo ga zvali. Čovjeka koji je u Varešu svakoga u glavu znao. I ne samo da je znao svakoga, nego je i znao sve o svakome. Ko kakva žena, još je moja majka za njega govorila. Ovdje čašica, ondje čašica, ovdje pričica, ondje pričica, još kad je vrijeme penzija ili kad naši gast-arbeiteri šalju svojim plaće, eto ti Franje ko narodna enciklopedija.

Sad, međutim, oronuo, pola ga nema, ide, sa štapom u ruci leluja. Ide s groblja. Nije znao tko sam dok mu nisam rekao čiji sam, a

onda je počeo i o mome djedu i babi, i o stričevima, ujacima, tetkama, dok ne dođe do oca i majke. Kud mu se javih, pomislih u sebi, ali što je, tu je. Sad ne mogu uzmicati.

I on je tu, pred pad Vareša, koji mjesec prije moje majke, sahranio svoju Katicu. Rak, kaže. Da barem nije bio rat, da sam je mogao do kakve bolje bolnice, ali tu, tu si mogao dobiti ptičjeg mlijeka, dok je bila ona naša vlast, ali ne i potrebne lijekove, ni prave liječnike. Provincija, šta ćeš. Još sila udarila u guzicu, moj sinko, kakva bolest i lijekovi! Ja, takav ti je život! Uzdahne, kako to starci čine kad hoće potvrditi ono prethodno rečeno. Zapravo, uvijek mislimo da smo svojim najbližima u takvim trenucima još štogod više mogli učiniti, ali badava, kaže Franjo, dokle vjeka, dotle i lijeka. Reče opet jednu rečenicu koju sam znao čuti od svoje majke. Mogu misliti kako je i tebi bilo, kaže, Sarajevo pripisaj hoda, a materijal nisi mogao ni na sahranu...

Mnogo toga je Franjo u kratko vremena rekao. Bilo mi ga je drago slušati, mada su me moji nestrpljivo čekali. Priupitao ga za koga, zna li što je s ovim ili s onim, gdje je ovaj ili onaj. Nešto zna, nešto ne zna, nešto je čuo, a nešto samo načuo. Mnogo toga nisam znao, a bilo mi drago čuti. A tko bi to mogao i znati ako ne Franjo, Franjo Poštar. Tko ti danas išta zna i može znati, moj sinko, kaže Franjo.

On je bio jedan od onih što je ostao u Varešu, kad je Armija ušla u njega... Kaže, svi me znaju,

star sam, zlo nit sam činio, nit mi je tko činio, nemam se ni čega ni koga plašiti. Ali, vraga, kaže Franjo, nije ni moj susjed Jovo, pa ga ubiše, još je stariji od mene bio, i još mu sin bio, možeš misliti, u toj njihovoj vojsci, u Tuzli. Ali dobro, nek je i ovo zlo prošlo, ako je prošlo.

– Nego – sjetih se – znaš li gdje su, šta je bilo s mojim susjedima Josipom i njegovima, s Karlom, s Petrom i Andom?

– Kako tko. Oni što su imali koga u Njemačkoj, otišli u Njemačku, oni što su imali po Hrvatskoj i Sloveniji, otišli tamo. Sirotinja je po Kiseljaku, Lepenici, Kreševu, Fojnici, ima ih i na moru, većina još u kolektivnim smještajima. A ovdje stanovi zvrje prazni i ne daju im se vratiti.

– A Jelena? – Vidim gleda me u nedoumici. – Jelena pokojnog Vinka Brke! – dodam da mu pripomognem.

– A Jela? Brkina? Što odmah ne kažeš! Jela ti je sa svim svojim u Njemačkoj. Kod onog prvog muža. Ne znaš ti njega, ti si mlad. Kod Andrije... – počeo bi on, vidim ja, naširoko i nadugačko, još od 1947., ali ga ja prekidam...

– Veliš tamo, kod kćerke, kod Agneze?

– Vraga kod Agneze, svi su oni kod Andrije. Andrija im cijelu kuću, tamo negdje blizu sebe, iznajmio. Sad ti Andrija čini pokoru, ispašta mladalačke grijehe. Valja umirati, pa se podobrio... – okreće Franjo na šalu.

Opet bi on nadaleko i naširoko, ali ga što ubrzavam što skraćujem. Hoću samo ono naj-

bitnije, ono što mene zanima. I ne mogu sve odjednom saznati što me zanima.

– Nije joj tu nitko u stanu ostao, sinovi?

– Ma kakvi, svi su tamo. Čak i ona mlađa, je li se ono zvala Cecilija, i ona je tamo sa svojom kćerkom. Ona, brate, što je živjela tamo kod tebe, u Sarajevu...

– Ma neće biti da je i ona tamo, pobogu Franjo. Otkud ti to? Ona ga nije mogla smisliti.

– Sve ti je, moj sinko, jedna priča dok je dobro, ali kad dođe dur guzici...

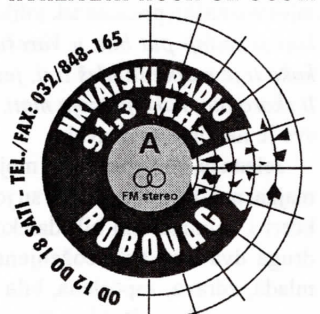
Idem, udaljujem od Franje, drago mi što sam ga sreo, drago što sam štošta čuo, ali mi sve nekako ne ide u glavu da su i Jelena i sinovi joj Davor i Mladen, pa čak i Cecilija s Ivonom, svi kod kod Agneze i Gorana, ili čak, kako kaže Franjo, Poštar Franjo, kod Andrije, kod Andreasa Knodela.

Idem majci na grob i mislim, Bože, kome li se i što u ovom životu podrepilo. Ona već tri godine pod zemljom, a Jelena, koja se uvijek žalila na svoje bolesti, i svi njezini, kao ono u biblijskoj priči o Josipu i njegovoj braći, kod tamo nekoga s kim se tako davno i nepovratno razila.

Gorko se nasmijem u sebi na pomisao koja mi prođe glavom, pa je, ali obazrijevi se prethodno oko sebe, i poluglasno izrekoh:

– Izgleda je nekima predodređeno da ih ratovi spajaju, a drugima da ih definitivno i zauvijek razdvajaju.

KVALITETA KOJA SE ČUJE!

VAREŠ
e-mail: radiobobovac@hotmail.com

- ♦ školski pribor
- ♦ uredski materijal
- ♦ blokovska roba
- ♦ darovni program

**KNJIŽARA
TERZIĆ**

VAREŠ, Đ. Đakovića 4
mob. 066 791 133

ŽELITE LI ČUTI VIJESTI IZ SVIJETA,
NAJNOVIJA IZVJEŠĆA IZ WASHINGTONA,
SVAKODNEVNE I JAMAČNO RELEVANTNE
INFORMACIJE O STANJU U BIH
UKLJUČUJUĆI I JAVLJANJA IZ VAREŠA,

SLUŠAJTE

GLAS AMERIKE

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU
OD 17,30 DO 18 SATI

U SKLOPU PROGRAMA
HRVATSKE RADIOPOSTAJE
"BOBOVAC" VAREŠ

**CVJEČARNA
PALMA**

VAREŠ

vl. Snježana Tomić tel. 032/ 848-169
848-376
mob. 066/ 793-032

cvjetni aranžmani – ikebane
buketi – vijenci – suze

POGREBNA OPREMA I USLUGE:

- kovčezi i križevi
- prijevoz 0,5 KM/km
- ukop i ekshumacije

BRATSKE ŠALE

Piše **Toni Petković**

Kad su se rodila dva brata blizanca, nitko nije mogao ni pretpostaviti da će njihovi životni putevi biti tako isprepleteni i neobični i da će ostaviti dubok trag o njihovu bivstvovanju i onda kad su već odavna bili pod zemljom. Dječaci su od najranijeg djetinjstva bili jako bliski i ovisni jedan o drugome. Njihovi su roditelji to pripisivali činjenici da su bili stalno skupa, pa tome nisu ni pridavali osobitu pozornost. No, s odrastanjem dječakâ shvatiše da to nije obična veza nastala kroz zajedničku igru i druženje, nego duboko unutarnje prožimanje za koje ni oni nisu imali nikakvo logično objašnjenje.

Dječaci su jedan drugoga doživljavali duboko emocionalno, što s vremenom dobi pomalo zastrašujuće razmjere. Na neki čudan način mogli su komunicirati i na velikim daljinama. Sve što bi doživljavao jedan od njih, u fizičkom ili duhovnom obliku, istodobno je proživljavao i drugi s gotovo istim intenzitetom. U isto vrijeme a na različitim mjestima braća su činila identične stvari. Ako bi se jedan od njih ozlijedio, bol je osjećao i onaj drugi. Ono što se sviđalo

jednome, jednako je tako privlačilo i drugog.

Kako im je obitelj bila imućna, braći je omogućeno izvrsno obrazovanje. Po svršetku školovanja postade učenici i uvaženi ljudi koji su, sukladno čvrstim vjerskim uvjerenjima, činili samo dobra djela. Poslovi kojima su se bavili donosili su im veoma visoke prihode i osiguravali zavidan društveni status. Stekli su raskošne domove i brojna imanja. Vlastito bogatstvo, opet, nisu koristili samo za sebe, nego su podizali i razne zadužbine. Neke od njih ostadoše nadaleko poznate i do današnjih dana.

Na svome imanju u Hercegovini jedan od braće podiže tekiju. Ponukan bratovim djelom drugi odmah dađe sagraditi sličan objekt na svome imanju u mjestu Karići. Uskoro se na Karićima zabijeli džamija od tesane hrastove građe. Ta je džamija stoljećima bila okupljalište brojnih vjernika, čak i iz dalekih krajeva. Uz to je poprimila i patinu povijesne vrijednosti.

Neke zgode vezane za spomenute objekte i za braću koja ih sagrađiše dugo su se pamtile i prepričavale. Ovdje treba napomenuti da su se braća, osim zajedničke sklonosti da čine pleme-

nita djela, voljela šaliti jedan s drugim. To su činili veoma često, pa i onda kad su bili miljama daleko.

Tako je jedne prilike jedan od braće sjedio ispred svoje kuće u Hercegovini u hladovini ukrasnoga baščanskog bilja i uživao u okusu izvršne kave. Slika idiličnog vrta u kome njegov brat odmara tijelo i krijepi se vrelim napitkom na neobjašnjiv se način prenese do svijesti drugog brata koji se tada nalazio na Karićima. Ugodni trnci opuštenosti i užitka koji su prožimali njegova brata u hladovini hercegovačke bašče odjednom prostrušaše i njegovim tijelom. Svojeg je brata izuzetno volio i nikako mu nije mogao biti zavidan. No, da bi se s njim našalio, uostalom kao i bezbroj puta dotad, na samo sebi svojstven način, usredotoči svoje misli na prostor na kojem mu se nalazio brat, te stvori vjetreni kovitlac koji prosvira kroz rascvali vrt, prevrnu i proli kavu. Potom se sve naglo smiri.

Ne shvativši odmah o čemu se radi, brat naredi da mu se servira druga kava i još se udobnije nasloni na meke jastuke. Ali, ni brat s Karića nije popuštao; samo što stiže nova kava, vjetreni se kovitlac ponovno diže i kava opet bi proljevena. Tek tad se prvi brat dosjeti o čemu se u stvari radi, pa se slatko nasmija. Znao je da je tog časa netko na Karićima dobro raspoložen i da zbija šale s njim.

Kroz nekoliko je dana njegov brat na Karićima podigao skupljače sijena. Išli oni na livadu pored džamije i marljivo rade. Dan je bio izuzetno topao, pravi ljetni, sve do obzora nigdje ni oblaka. Brat veoma zadovoljan, danas će, ako bogda, s vrata skinuti veliku brigu, jer planina je znala biti i te kako čudljiva i danima ne dozvoljavati da se osuši sijeno.

Umorni skupljači sijena iza podneva nađoše ugodnu hladovinu i sjedoše da se odmore i objeduju. Oko njih su bile goleme gomile osušena sijena koje je nakon ručka trebalo složiti u stogove. No, nitko nije žurio; do večeri je ostalo još dosta vremena, a dan je lijep da ljepši ne može biti.

Ali, došlo je vrijeme da se sada našali i brat iz Hercegovine, da vrati milo za drago. Njegove misli otploviše sve do Karića gdje se, baš iznad livade na kojoj se kupilo sijeno, stvori par crnih oblaka. Uslijedi snažan pljusak koji dobro nakvasi prikupljeno sijeno. Skupljačima je sve to bilo više nego čudno; svuda oko njih vedar i sunčan dan, a samo po njima i već osušenu sijenu pada kiša.

Brat s Karića se samo zagonetno smiješio. Skupljače uputi kućama kazavši im da tog dana za njih više nema posla. Nije bio nimalo ljut. Štoviše, i dalje se bezbrižno osmijevao. Razmišljao je o nenadanoj "osveti" za onu proljevenu kavu. Obojica braće u isto vrijeme poželeše da se što prije sastanu i ismiju svojim šalama.

Od smrti dvojice braće blizanaca prošlo je mnogo vremena. Obojica su već odavna pala u zaborav. Ali, iza njih je gotovo do današnjih dana ostala jedna lijepa zadužbina – džamija na Karićima. Nju je nadživjela jedino ova legenda.

Prema najnovijem Anićevu Rječniku hrvatskog jezika pojmom zavičaja označava se rodni kraj. To je zavičaj u idealnom obliku kao pregledno područje života kojim upravljaju tu rođeni ljudi. U njemu se doživljava, nalazi i otkriva nešto što se ne susreće ni u jednom drugom kraju. U pučkim pjesmama gotovo svakoga kraja uvijek imaju svoje mjesto i stihovi o ljepoti zavičaja, o čežnji za zavičajem.

MJESTO OTKRIVANJA SVIJETA I SEBE

Zavičaj nije mjesto rođenja, već mjesto rađanja, mjesto prvih doživljaja i otkrivanja svijeta, upoznavanja i otkrivanja vlastitog bića kroz prisne susrete s domaćim ljudima. U zavičaju probuđena duša svojim zahtjevima nalazi ispunjenje i pitanjima odgovor. U nju oni urastaju i srastaju se s njom. Utiskuju se poput pečata po kojem se razaznaje ma gdje se zatekla. Ti doživljaji su temelj kasnijeg čovjekova svijeta. Zavičajni osjećaj života, način mišljenja i vrednovanja vrši u čovjekovu odrastanju podsvjesni utjecaj, prožima strukturu osobe i bitno je određuje. Odatle čežnja za zavičajem te topla i sigurna udomljenost u njemu. Odatle također vrijednost i veličina u jednostavnim i beznačajnim stvarima, koje nezavičajnom oku

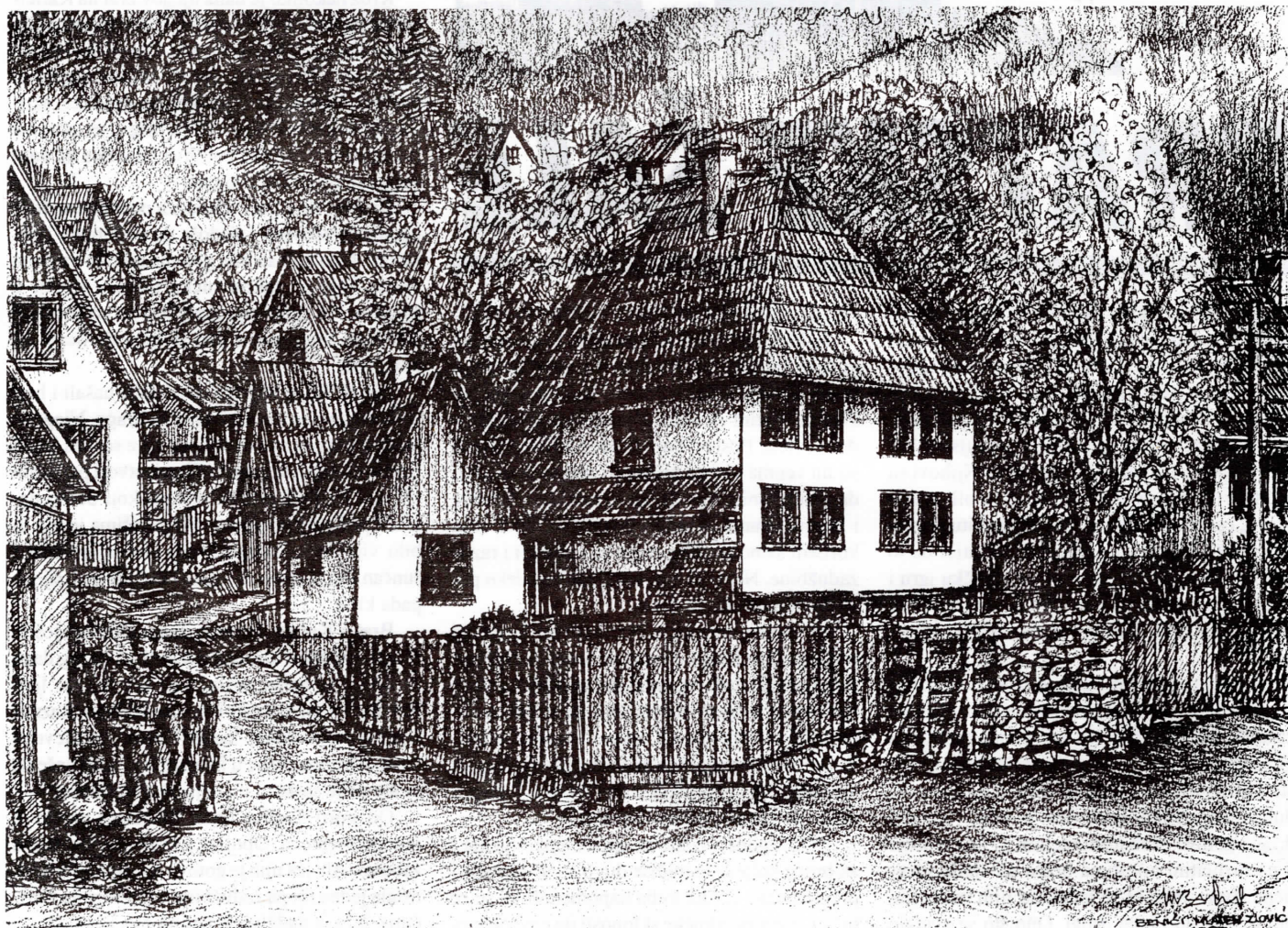
TEMELJ ČOVJEKOVA SVIJETA

Ljeto je vrijeme odmora. U rasporedu odmora predviđi se i koji dan za posjet zavičaju. Tako je postao već tradicionalan susret Potočana na Vranjkovcima, a početkom kolovoza će se održati susret Varešana. To je dovoljan povod, uz prizore nebrojenih razorenih, opustošenih i napuštenih zavičaja, za razmišljanje o zavičaju, snazi i ranjivosti koju nam zavičajnost donosi te bijedi izdaje zavičajnosti.

Piše **Stjepan Duvnjak**

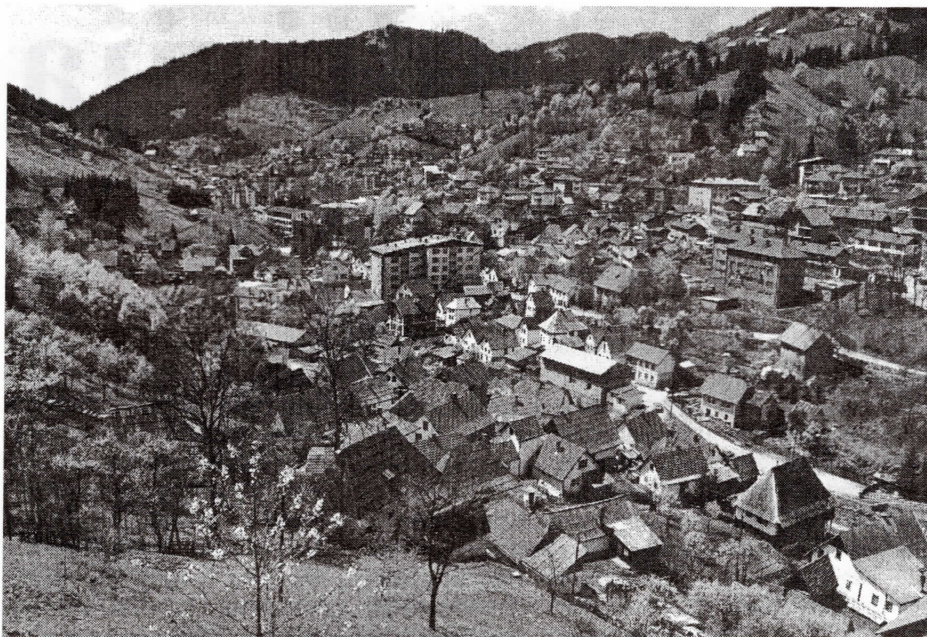
ne znače ništa. Veoma često u životu počinjemo nešto dovoljno cijeniti i pravo vrednovati kad to izgubimo. To na poseban način vrijedi za za-

vičaj. To se ponajbolje primijeti kod onih sadržaja zavičajnosti koji su iz svakodnevnog života prešli u etnokulturu: folklor, etnološki

Benići kakve pamtim

ILUSTRACIJA: MLADEN ZLOVIĆ

"Ima neka tajna veza..."

muzej, videozapis, scensku obradu. Emocionalnu vezanost uz sve te oblike pokazuju najviše oni koji su s njima svakodnevno živjeli. Sve se to još dublje doživljava kad se iz prostornog i vremenskog odmaka od zavičaja prebire njegovi tragovi u duši i temeljima vlastitog bića. Odatle su nam posve razumljive **Krležine** riječi: "Ranjeni, grkih usta, mi priznajemo, da je duboka mudrost u tome, da i kljuse za svojim zavičajem plače" (M. Krleža, *Književnost danas*). Tu mudrost dostižemo više slutnjom nego sviješću. Ona je zgodno sročena i u stihu: "Nisam od ljudstva što se svemu divi, al' kraj svoj volim – vi se smijte na to – i nema stvari što bih dao za to/ kada ga srce ponovno doživi" (V. Popović, *Povelja sna i jave*). Prorok **Jeremija** gubitak zavičaja smatra većim od smrti kad kaže: "Ne oplakujte mrtvoga, ne jadikujte za njim. Radije plačite za onim koji odlazi, koji se nikada više neće vratiti ni rodne grude vidjeti." (Jer 22,10)

POVIJESNO TIJELO S VLASTITIM LICEM

Zavičajnost se osobnim rastom proširuje iz najužeg mjesta rođenja, sela ili gradske četvrti, koji nas najviše određuju, na kraj ili grad kao zaokruženu cjelinu. Tako se horizontalnim širenjem pogleda ostvaruje prostorno širenje zavičaja, a povijesnim spoznajama on se produbljuje u vertikalnom pravcu i doseže se dubina duhovnog korijena. Horizontalnim pogledom izlazimo iz svoje obitelji i svog sela, a vertikalnim pogledom se spuštamo u korijen duhovnog profila vlastita zavičaja: narodnih običaja, kulture, religioznosti, baštinenih moralnih normi i pravila ponašanja. Prostorna i duhovna dimenzija zavičaja zajedno čine jedno povijesno tijelo koje ima vlastito lice. Smijemo kazati da svaki zavičaj ima vlastitu osobnost. Zato nestankom jednog zavičaja nepovratno nestaje dio povijesti.

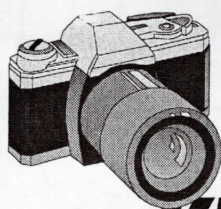
Izgubljeni zavičaj prirodnu zavičajnu vezanost pretvara u bol. Ta bol može biti bol čežnje i bol tuge. Čežnju za napuštenim i ostavljenim zavičajem se ublažava posjetom te duhovnim i materijalnim uspomena iz zavičaja: knjiga, slika, gruda zemlje, narodna nošnja i svijest da je zavičaj netaknut i svoje lice obnavlja stalnim duhovnim i materijalnim rastom. Zavičajnost se pomeće u tugu kad zavičaj prestaje davati ono što je meni dao, kad je ubijen duhovno i materijalno, kad kao jedina uspomena ostaje ruševina i kad još samo živi u srcu koje se napreže da mu uzvрати životom kojega je od njega primilo, jer, kako kaže **Ivo Andrić**, svaki je čovjek dužan zavičaju.

Zavičajne boli imaju svoje stupnjeve. Ponajblaža je bol čežnje. Daleko je teža bol tuge za uništenim zavičajem. Najtragičnija je smrt zavi-

čaja u vlastitom srcu. Zavičaj umire tek onda kad se u sebi prezre, ako je to uopće moguće. No, ideologija je moćna čovjeka i na to navesti.

ZAVIČAJNOST I DEMAGOZI

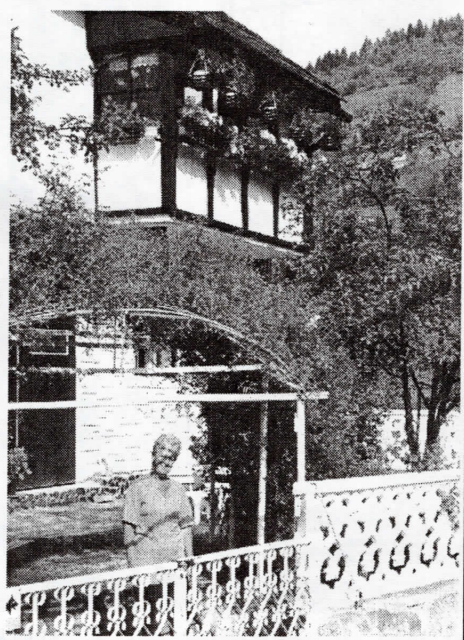
Ideološko-demagoška manipulacija stvorila je patološko zavičajno raspoloženje koje se manifestira u preziru vlastita zavičaja, u odustajanju od glasovanja, u prigušivanju svega što nam otkriva podrijetlo i u mržnji prema svima koji su u njemu ostali. Tvorcima inženjeringa "humanog preseljenja" dopingovali su ovu patologiju svojom formulacijom: budala živi gdje se rodio, a pametan gdje mu je ljepše. Ovaj izričaj je utjerivan u uši žrtvama "humanog preseljenja" i mnogi su, kod kojih se primila, svoju ravnodušnost i prezir prema zavičaju branili upravo tom formulom i pridavali joj visoki kvocijent životne mudrosti. Kovači i utjerivači ove zlokočne formulacije pjene na sve međunarodne čimbenike kad humano preseljeni poslušaju njihov savjet pa iz Drvara, Knina, Gračaca, Lapca, Stoca i Tasovčica odu u Kanadu, Ameriku i Australiju. No, uz tolike ludosti nije čudo da se i ta rodila, ali s katastrofalnim posljedicama. Zar nije bolje toj sumanutoj ideologiji i demagogiji suprotstaviti i poticati osobnu slobodu i odluku uz iskreno njegovanje i čuvanje zavičajnosti, ma gdje nas život odnio. Zavičajnost je vrednota koja je u temeljima svakoga čovjeka. Nje se ne može osloboditi. Čovjek koji prezre zavičaj nosi ga kao kamen u cipeli. Ako ga njeguje, on nosi u sebi blago koje budi djetinju sreću. Možda se gornjoj sumanutoj formulaciji inženjera "humanog preseljenja" mogla suprotstaviti istočnjačka mudrost koja kaže: ako negdje vidiš lijep kraj ili zemlju, nemoj poželjeti ostati tamo, nego takvim učini svoj kraj i svoju zemlju. Uz svu idealiziranost ove mudrosti, ona je u svojoj poruci etična i uzvišena i do kraja naklonjena zavičajnosti koja je važna dimenzija u dubini svakoga bića.

KLARIN FOTOZAPIS

Priredio J. Klarić

Kućica u cvijeću
nakraj Stojkovićâ!

Piše **prof. Mijo Vidović**

Sve dojmljivija druženja

Pedeset mladih Varešana, predvođenih župnikom fra Ivicom Karatovićem, nedavno je ponovno posjetilo Offenburg i Lahr, gradove u Njemačkoj iz kojih je u proteklih devet godina neprestano pristizala raznovrsna humanitarna pomoć za Vareš i njegovo pučanstvo.

Put iz Vareša preko Visokog, Doboja, Sl. Broda, Zagreba, Ljubljane, Salzburga, Münchena, Stuttgarta, Karlsruhea do Lahra protekao je bez ikakvih poteškoća. Pristigavši Centrotansovim autobusom u Lahr-Reichenbach goste iz Vareša pozdravili su organizatori ovog petog po redu susreta (dva puta u Bosni i tri puta u Njemačkoj) **Mijo Vidović**, socijalni djelatnik Caritasa iz Offenburga, i **Alfons Vögele**, voditelj Katoličkog obrazovnog centra Lahr-Reichenbach, u nazočnosti njemačkih obitelji koje su izrazile spremnost udomiti mladiće i djevojke iz Vareša za vrijeme njihova boravka u Njemačkoj.

Neki od mladih Varešana bili su već gosti njemačkih obitelji, tako da je ovaj puta i komunikacija bila puno lakša. Jedan drugi dio mladih boravio je u Njemačkoj nekoliko godina nakon bijega iz Vareša i pohađajući njemačke škole naučio njemački jezik, što je uvelike pomoglo boljem sporazumijevanju nego što je to bio slučaj kod prijašnjih zajedničkih susreta.

Nakon izrečenih pozdrava i suza radosnica zbog ponovnog susreta, mladi su raspoređeni prema vlastitim interesima i željama u njemačke obitelji i pošli na zaslužan počinak nakon 24-satnog putovanja.

ZAJEDNIŠTVO NA SVAKOM KORAKU

Već sljedeći dan organizatori su pripremili zajednički piknik za sve sudionike radi što boljeg upoznavanja. Za izvanredno raspoloženje uz miris s roštilja pobrinuo se dugogodišnji prijatelj Vareša i njegovih ljudi gosp. **Günther Schumacher** i njegova supruga **Brigitte**. Zajednički se pjevalo do kasno u noć uz pratnju gitare župnika fra Ivice. Na-

ravno da se nije smjela zaobići pjesma "Marijana" u čast neumornog borca u svim humanitarnim pot-hvatima, gosp. Alfonsa Vögelea.

Sljedeći dan je nedjelja i prva zajednička sv. misa u župnoj crkvi u Lahr-Reichenbachu, na hrvatskom i njemačkom jeziku, predvođena mjesnim njemačkim župnikom uz asistenciju vareškog župnika. Pjesmama na njemačkom jeziku i "Bože moj, dopusti mi" te "Čuj nas, majko, nado naša" mladi iz Vareša i nazočni njemački vjernici pokazali su da je i te kako moguće naučiti i pjevati na stranom jeziku.

Kako bi mladima predstavili i pokazali sve ljepote Schwarzwalda i široka područja vinogradi, organizatori su ponudili izlet iz Reichenbacha preko Friesenheima, Offenburga, Rammersweiera, Durbacha, Obekircha, Lautenbacha, Oppanaua i Lierbacha do mjesta koje se zove "Svi sveti", do ruševina nekad poznatog samostana i do tamošnjih slapova.

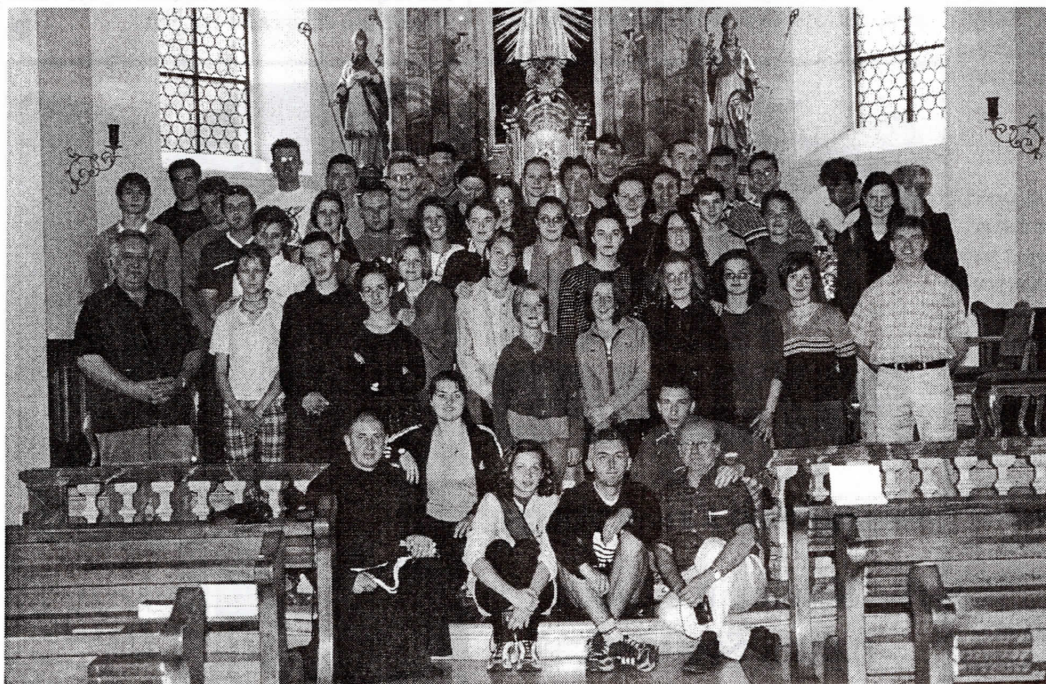
Tijekom boravka u Njemačkoj mladi iz Vareša imali su priliku po-

sjetiti i stari njemački univerzitetski grad Freiburg i tamošnju prekrasnu katedralu, te St. Peter i Lindenberg u Schwarzwald u gdje se nalazi stari benediktinski samostan s prekrasnom bibliotekom i veoma lijepom baroknom crkvom.

Budući da ni Francuska nije daleko, mladi su imali priliku posjetiti Strasbourgu i tamošnju katedralu koja je sagrađena u gotskom stilu s jednim tornjem (iako su bila predviđena dva) u kojoj se nalazi jedna od najljepših rozeta na svijetu. Kako svaka crkva ima svoju povijest, tako je ima i ova u Strasbourgu, pa je bilo vrlo zanimljivo slušati izlaganje vrsnog poznavatelja povijesti Alfonsa Vögelea koji se uvijek trudio mladima objasniti povijest na vrlo jednostavan i praktičan način.

Cjelodnevni posjet najvećem zabavnom parku u Rustu bio je i ovaj put hit među mladim Varešanima. Iskoristivši sve ponuđene mogućnosti zabave u parku prirode pri opuštenoj atmosferi i prekrasnom vremenu, mladi su se mogli i odmoriti od svih sresova i nakratko zaboraviti sve što ih tišti i brine. Sudjelovanje na velikom koncertu simfonijskog rock-orkestra s preko dvije stotine aktivnih glazbenika dalo je mladima uvid u novi i za njih još nepoznat vid glazbe i glazbenog ugođaja.

Naravno da je program koji je ponuđen mladima kod njih naišao na veliko oduševljenje i odobravanje. Dani harmonije i gostoprimstva s mnoštvom nezaboravnih utisaka fascinirali su mlade Varešane. Ali ipak je to samo jedna strana medalje. Kako bi mogli razgovarati s mladima iz Njemačke, upriličen je susret u prostorijama Clare Schumann u Lahru gdje se dosta stidljivo diskutiralo o situaciji u Varešu i Bosni općenito i o svim pitanjima koja tište mladi naraštaj u ovo poratno vrijeme. Zbog prevelike grupe mladih koji su bili nazočni ovom susretu, mnogi nisu mogli

Poslije mise u kapeli na Lindenbergu

doći do riječi i izraziti ono što je za njih važno i što su proživjeli kao izbjeglice. Zbog toga je organiziran i susret za starije sudionike kako bi i oni došli u ozbiljan razgovor i duboku diskusiju s njemačkim mladima o nekim životnim pitanjima i očekivanjima.

ŠTO TIŠTI MLADE?

Sudionici ove diskusije, mahom maturanti i studenti, odmah su postavili mnoga važna pitanja njihove perspektive s takvim angažmanom i ozbiljnošću koja se zapravo ne može očekivati od mladih ovog uzrasta. Svi oni imaju svoje doživljaje i ratne patnje bijega i življenja u izbjeglištvu i potpuno su svjesni teške i nejasne situacije i budućnosti u Bosni. Pažljiviji promatrač diskusije odmah je mogao primijetiti da mladi Varešani i te kako razlikuju

mir, koji studira kriminalistiku, misli: "Nigdje ne vidim viziju neke bolje budućnosti. Rat i njegove strašne posljedice, velika korupcija i promašena politika, uzeli su ljudima svaku snagu i nitko ne zna što donosi drugi dan". **Vedran i Andrija** ne vjeruju da postoje neka dugoročna rješenja, a oni nisu sami u izražavanju takve sumnje: "Mi smo građani drugog i trećeg reda, iako smo u Bosni živjeli odvajkada". **Ana** upozorava da su socijalizam i politika poslije njega ljudima uzeli svaku snagu za ideale. I to su za nju glavni uzroci.

Svi sudionici ove vrlo dinamične i žive diskusije mišljenja su da je u konačnici život bez Boga prouzročio tolike patnje za ljude. "Mnogi sada idu u crkvu, ali radi pomoći koja se tamo dijeli, a već bi sutra

Roštiljanje na Schwarzwald

iluziju i realnost i da su svjesni činjenice kako je varljivo sve ono što se zove blagostanje i uz koje žrtve je sve to nastalo.

Dubravko, student ekonomije, opisao je tešku situaciju u Bosni i Hercegovini ovako: "Šezdeset posto ljudi u centralnoj Bosni odmah bi napustilo zemlju da imaju mogućnost negdje otići, jer nemaju nikakve perspektive, nemaju posla, nemaju potrebne sigurnosti i, što je najgore, ne znaju do kada će ta situacija potrajati. Kako onda da mi mladi gradimo neku bolju budućnost?"

Vesna kaže u diskusiji: "Naša jedina nada zasniva se na dobro funkcionirajućoj obitelji i na dobroj izobrazbi kako bismo mogli živjeti u sigurnosti i bez ičije pomoći sa strane". **Suzana**, studentica germanistike, još jasnije opisuje tešku situaciju: "Mnogi odlaze jer nemaju sigurnosti niti za život, niti za svoju egzistencijalnu budućnost". **Da-**

trčali za onim tko im obeća blagostanje i materijalnu pomoć", kažu **Božidarka i Robert**.

Za mlade Nijemce, sudionike diskusije koja je nekad bila i vrlo oštra, bila je ovo izvanredna prilika da upoznaju brige i nevolje mladih ljudi koji se prema vanjskom izgledu ne razlikuju od mladih zapadne Europe.

Ova diskusija, vođena s velikom ozbiljnošću i sudjelovanjem svih, jasnije nego išta drugo baca svjetlo na životne strahove i nevolje mladih ljudi iz Bosne.

Zajednički izleti, diskusije, molitve, pjesme, sportska natjecanja i mnogo toga drugog pridonijeli su upoznavanju i uspostavljanju novih kontakata i prijateljstava između mladih Hrvata iz Vareša i njihovih njemačkih prijatelja. Svi sudionici ovog prekrasnog susreta u Njemačkoj, opraštajući se sa suzama u očima, obećali su sljedeći susret dogode u Bosni, u Varešu!

Prije 35 godina ...

TAKO JE DOBRO VIDJETI TE OPET

Posljednjeg dana mjeseca lipnja 2001. godine u Varešu se okupilo dvadeset troje polaznika vareške gimnazije koji su maturirali već daleke 1966. godine. Bio je to ponovni susret jedne tihe ali vrijedne generacije koja je sada rasuta diljem svijeta, od Pariza i Londona do Australije, Kanade i SAD-a. Nekadašnji vareški gimnazijalci danas su uspješni poslovni ljudi (inženjeri, liječnici, odvjetnici, direktori...), ali se među njima već nađe i poneki umirovljenik. Druženje "starih školskih drugara" u povodu 35. obljetnice mature upriličeno je u vareškom restoranu "Zvijezda", gdje su svečari, uz veselu pjesmu, dočekali i naredni mjesec!

Na kraju donosimo imena maturanata vareške gimnazije iz 1966. godine.

– IV. a: Vehbija Abadžija, Božana Andrijević, Ljerka Barišić, Terezija Bogeljić, Ibrahim Dizdarević, Mladenka Drmešić, Željka Dželetović, Marijan Džoja, Ivan Franjić, Nada Franjić, Salih Ganić, Nenad Grabovac, Marijan Jakovčić, Katarina Kiš, Magdalena Malavašić, Branka Malbašić, Domin Malbašić, Mato Matanović, Slobodan Miletić, Vlado Mirčić, Panto Pantić, Ivanka Pejčinović, Ranka Pogarčić, Tomo Pogarčić, Nasiha Sobo, Franjo Varešković, Milan Veseličić, Ljubomir Višnjić, Miroslav Zlobec, Franjo Zlović, Terezija Zlović, Saiko Žutić. – IV. b: Stjepan Andračić, Tihomir Antičević, Ljiljana Babić, Dragica Brđanović, Rajko Bundalo, Marija Čingel, Janja Čorić, Dragica Čović, Lutvija Čurtić, Vidan Čurčić, Franjo Dužnović, Anto Franjić, Nada Franjkić, Ljubica Franjković, Stanko Franjković, Ferdinand Gavran, Marica Josipović, Josip Juroš, Josip Klarić, Krno Koroušić, Miroslava Marjanović, Radojka Mišković, Jasna Mitoš, Štefanija Mitoš, Miroslav Musić, Smail Omić, Filip Ridić, Marko Šokić. (J.K.)

... i danas

Igračke od pliša

Bilo je to nedavno u siromašnom Varešu. Gdje ima puno baba, a malo djece. Zato igračka što nam ih šalju neki dobrotvori imamo viška. Ili se varam: ništa nije višak...

Dizale se mirovine na onoj promaji iznad pučke kuhinje, a dobroćudni Drago, koji tu dežura s nazeblim poštarom, svako malo iznese po jedan paket pun plišanih medvjedića, krokodilčića... Nađe se i koji zečić, nisu samo zvjerad. Tako se žene malo zabave i zaigraju dok dočekaju reda i podignu onih sto i pedeset maraka. Neke od njih doduše odolijevaju, gledaju jednim okom na tu premetačinu, a drugim zure negdje drugo, tobože nezainteresirano, a onda se – kako se i moglo očekivati – zavrte na paket. Jednostavno, ne mogu izdržati.

Uostalom, što je ondje na betonskom stubištu, ponuđeno je.

Eh, da vide bakina mila unučad što odrastaju svuda, od Austrije do Australije, taj ceker iz koga strše svakakve noge i repići, zacijelo bi se obradovala. Bar u prvi mah. Potom bi odbacila sve to. Jer na Zapadu imaju igračke koje hodaju, pjevaju, govore. Pa će ove u svakom slučaju ostati bakama.

ŠUTI ILI PERI

Piše **Dunja Šego**

Selo u zenitu

Svi se slažu, otkako je interneta, svijet je postao globalno selo. I mi se – hajde što mi, ali i neki ključni ljudi u nas – zalažemo da Vareš to bude. Već se odavno neki ovdje ponose – gledaj ti ove naše selendre... Nema ovakve nigdje! Baš kao što nema ni interneta u našoj priči. Pridošlicama u Vareš, sa sela, to posebno godi. Koji nisu ni globalisti, ni lokalisti, nego puki bukvalisti. Treba ih u tome razumjeti; ako već ne mogu na selo ponijeti grad i tuđi stan, onda neka se njega selom zove. To im dođe ko pravo rješenje.

A od ključnih je, koje spomenuh, iznenadio općinski načelnik. I to novi, kojeg dobismo promjene radi, a koji je odista nastanjen u gradu. Nije snob. A nije ni strateg. Nedavno, došli mu na Zabrezje generali federalne vojske. Dudak i Zeko. Digla se prašina, ne toliko zbog helikoptera. Nego, oni se već suglasili da zgradu uzmu koristiti novaci hrvatske komponente za obuku, on nije. Ne može tu biti samo jedna komponenta, njegov je stav. A dosad je ova druga mogla, i to njemu nikad prije nije zasmetalo. Pa onda veli, bit će momcima hladno... gadne su zime u nas. Kao da se gore umiralo. A pogotovu se za budućnost ne treba brinuti jer nas kači globalno zatopljanje. Iako nismo, eto, ni za kakve globalnosti.

Tako to bi. Poljoprivrednici rekoše: šteta! Isto kažu i trgovci, a tek konobari i kondukteri... Svatko bi od njih tu nešto profitirao. I neki bi se nezaposleni gore u toj zgradi zasigurno uposlili. Prava šteta, kažem i ja. Mislim ja pritom na opelješenu zgradu. I onda dalje mislim... ako je šteta počinjena na zgradi na teritoriju nadomak sela Vareša – za koji se, eto, pita naš načelnik – možda će on za nečiju odgovornost upitat. Jer, ako neće sad Ministarstvo obrane uložiti ondje milijun ili dva, tko će? I kad? Nikad, možda ni tad. Dotle, građani ša sela mogu mirno plandovati u hladu tuđih balkona i pjevati neke svoje pjesme. Na primjer:

Oj, Varešu, oj ti selo moje, evo nam je sunce u zenitu, ti se bogme nećeš, nikad nećeš, naći u tranzitu...

Priče iz praonice

Mi imamo u svoja dva grada, u Majdanu i Varešu – a da nam je napraviti jedan čestit – dvije praonice za vozila. Mada *pretpotopne*. A u policiji imaju svoju. U njoj nedavno zaposlili čovjeka s posebnim iskustvom. Da sapere svoje grijehe. Zato što je dirnuo u tuđe. Jer, gdje će se jedan krim-policajac protiv općeg kriminala dić. Nije li trebao baviti se običnim lupežima i noćnim kradljivcima. Sitne stoke ili, recimo, aluminijskih felgi. A dnevne pustiti na miru, makar mu i koji od Fajkinih balvana u oko pao. Makar ga kakva Avdijina, pardon Aidova, antena u oko ubola ili utrunio kubik, po mnogim krivinama rasutoga, Sejina šodera. A makar nam se lagano izgubio iz vida, i bivši je načelnik, Musa prvi, također prozvan. Baš konkretno, kako se spominju i neka druga prezimena. Ako ćemo po abecedi: Bajrić, Bešić, Bojić. Pa Džomba, pa Pašo...

Imao je lokalni policijski inspektor pravo na šutnju, al' hajde, eto, da nešto rekne, i sve što reče bi upotrijebljeno protiv njega. Nema sumnje, neke su nam stvari zaista kao na Zapadu. Samo je pitanje tko će kome prije pročitati prava. Na tome je nepoćudni inspektor očito *zijanjo*.

Za ovakve slučajeve ima jedna poslovice, stara koliko i oprema vareških praonica, koja kaže: "Tko ne drži sablju za balčak, drži je za oštricu." U nas, dakle, drži za špicu. Od vap-aparata. I smače se vani, umjesto da radi svoj inspektorski posao.

Osim sebi mobu na leđa, inspektor Ferid uspio je navodno vareškoj ligi esdeaovaca natovariti financijske inspektore. Srećom, nema tu ničeg s nacionalne strane.

A vareški prljavi veš dotle se kiseli i na stranicama Slobodne Bosne. Ni ariel, ni arix mu ne mogu pomoći...

B	NEUKUSNO ODJEVENA ŽENSKA OSOBA	OSTACI RAZLU- PANOG VOZILA	MALA NJIVA, NJIVICA, NJIVERAK	MJENIČNI JAMAC	VERA ODMILA	UPALA OČNE ŠARENICE	JEROLIM MIŠE	RIBLJA JAJAŠČA SUPROTNJI VEZNIK				
	SELO KOD VAREŠA NA SLICI										NAPRSNIK PRAVO- SLAVNIH KALUĐERA	ŠAHOVSKI POTEZ (ROHADA, ROŠADA)
	VODITELJ KOLA SREĆE											
	TURSKI ZIDOVI						SKIJAŠ EDALINI NAJTANJE SLOVO					
	IZBACITI ZRNO IZ PUŠKE							ANTIČKO RAČUNALO VAŽAN ZAČIN				
	LIRSKI PJESNICI, LIRIČARI						 I HARIBDA STANKO VRAZ					
	ČUVENA SPLITSKA LJEPOTICA								IZNAD, PONAD "TONA"			
	SLIKA ILI KIP GOLOG TIJELA						RIJEKA U PRAGU					

RJEŠENJE SKANDINAVKE, vodravno: psv, ita, lar, oki, tlo, sal, ikra, donja viljaka, oliver mlakar, duvari, ivano, opaliti, abak, lirici, scila, ana sassio, nad, akt, vltava

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i športa Federacije BiH, broj 08-651-311-4/98, list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš ♦ za izdavača: Čedomir Jelić ♦ adresa uredništva: 71330 Vareš, Đ. Đakovića 75a, tel./fax: 032/ 848-165 ♦ internetska adresa: <http://www.vares.pp.se> ♦ e-mail: goran.mijatovic@vares.pp.se ♦ žiroračun u KM: 199-047-00042902-61 kod ABS banke d.d. Sarajevo, s naznakom: za list "Bobovac" ♦ naklada: 1200 primjeraka ♦ izlazi jedanput mjesečno ♦ glavni i odgovorni urednik: Čedomir Jelić ♦ uredništvo: Vladimir pl. Alaupović, Boško Andrić, Željko Ivanković, Mladenko Marijanović, Stjepan Šurkić, Dubravko Tokmačić i Mijo Vidović ♦ unos teksta: Davorka Terzić ♦ računalna priprema i tisak: "Grafopapir" Kiseljak, tel./fax: 030/ 879-761

SEMIZOVA PONIKVA

Semizova Ponikva dobila je naziv po nekom agi, Semizu, dok drugi dio imena potječe od terena karakterističnoga po brojnim uvalama kružnog oblika, tj. vrtačama. Nalazi se na 6 km udaljenosti od Vareša. Među osnovnim značajkama sela jesu golem površina, a, otuda, i razućenost. Ono se, naime, proteže od rudnika u Smreci gotovo do Bukovice. Nadomak Semizove Ponikve nalazi se visoravan Vranjokvci koja važi za najprostranije izletište u okolici Vareša. Selo je bilo u većoj mjeri spaljeno, u danima nakon pada Vareša, ali se u značajnoj mjeri i obnovilo.

Prema popisu stanovništva Semizova je Ponikva u posljednjih pedesetak godina bila ovako napućena:

1948.	49
1953.	69
1961.	116
1971.	79
1981.	198
Hrvati	194
"Jugoslaveni"	4
1991.	118
Hrvati	97
"Jugoslaveni"	19
Ostali	2

Danas u Semizovoj Ponikvi u 11 obitelji živi 29 stanovnika.

